

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 7 OKTOBER 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto dr. L. Lovrenčič

Ali smo pripravili zimsko krmišča za srnjad in kako?

Valentin Močnik

Na področju Dravograda nam je katastrofalna zima pobrala 40 % srnjadi, kar predstavlja veliko škodo za naše lovsko gospodarstvo. Polovici tega pogina je bilo krivo pomanjkanje hrane v loviščih. Številne srne so v najhujših dneh stikale, največ ponoči, za hrano okoli gospodarskih poslopij kmetij. Tam pa so nanje planili vaški psi, tudi taki, ki sicer sami niso zahajali v lovišče. Neka gospodinja mi je pravila, da vsako noč prihaja srna in pobira ostanke sena okoli hleva. Hodila je tudi na odprt skedenj. Nekaj dni kasneje, ko sem se vračal iz revirja, mi je ta žena vsa žalostna povedala, da srne ni več. Našla sva dlako in kri vsepovsod okoli hleva, v drvarnici in na skednju. Srna se je hotela z begom rešiti psa, a ker je bil visok trd sneg, srna ni šla od domačije. Kasneje v stiski je zavila navzdol po cesti in potem ob potoku, kjer sem jo našel raztrgano. Kakor vse srne, ki sem jih našel v tej katastrofalni zimi, je bila tudi ta načeta na vimenu. Psi so trgali in žrli kar žive žrtve, ki so bile močno sestradane in tako oslABLJENE, da se z begom niso mogle rešiti. Kaj vse so uganjali psi in kaj so počele lisice, ne bom opisoval, ker ni v zvezi s tem člankom. To vedo lovci, ki so aktivni vsakodnevni zaščitniki divjadi, ob vsakem vremenu in dnevnem času in so na hrbtih nosili krmo po dve uri hoda v planine. Žalostno je le, da se nekateri brez kakršnegakoli vzroka niso izkazali v pomoči proti roparicam in podivjanim psom ali pri takratnem nujnem krmljenju. Taki lovci naj si izprašajo svojo lovsko vest, če jo imajo.

Mnogi, ki zopet nimajo prave volje za tako važno lovsko opravilo, se sprašujejo, kje in kako

Foto Vl. Pleničar

V Jelendolu 1962/63

Foto St. Lenardič

oskrbeti lovišča z ustreznim krmo, da ne bo zopet zima gospodar naše srnjadi, kakor so mnogi dejali, češ, da je to že tako, da bo pač narava sama uredila po svoje — slabo bo padlo, močno pa ostalo. Mislim, da je to za lovca klavrn izgovor in slaba tolažba. Prav zimsko krmljenje je ena glavnih nalog gojitve in potem šele pride gojitev s puško, ki je seveda bolj priročna in tudi zabavna. Krmišča je treba tako urediti, da so kar najbolj naravna. Ni potrebno graditi ne vem kakšne velike stavbe, ker se srnjad najbolje počuti v naravnem okolju. Najenostavnejša in poceni krma so vejniki raznih listavcev. Seveda je boljša mlada, zlasti travna detelja, a te ni povsod na voljo. Za naše hribovite kraje zadostuje kar vejnik, ki pa mora biti napravljen ob pravem času, da je listje mehko in sočno, in shranjen popolnoma suh, posušen na prepihu in ne na soncu.

Vejnike napravljamo od julija do srede avgusta. Najbolj sočen je jesen, za tem hrast, gaber, divja češnja, lipa in tudi leska. Vejnike klestimo tudi z večjih dreves. Eno drevo lahko da po 200 kg krme. Za vejnike nasekamo drobne, do enega metra dolge poganjke in vejice. Te vejice vežemo v snope, butare, ki tehtajo do 10 kg. Vse vejice so v snopu zložene z vršiči na ven in debelca na znotraj, ker se tako bolje brez kvare suše.

Kje in kako shranimo vejnike in kje in kako napravimo krmišča? Vejnike delamo navadno

tam, kjer ni druge možnosti za krmo, v planinskih krajih, strnjenih gozdih, med posekami, na posekah in podobnem. Tam poiščemo košate smreke ali hoje. Tik pod obršami med debli napravimo iz drogov, močnejših letev primerno dolg oder v višini dveh metrov, da nanj lahko zložimo 20 do 30 butaric, ki narahlo zložene zajemajo kaka dva prostorna metra. Večja zaloga na enem mestu ni potrebna, ker ima srnjad enega ali dveh okolišev s tem dovolj hrane. Nad skladovnico butaric pol do enega metra nad njo namestimo lestev, na katero pritrdimo oziroma položimo dva metra dolge veje, ki jih na sredi zalomimo in upognemo v obliki dvokapne strehe. Veje veljajo le od listavcev. S tem je narejeno strešno ogrodje, ki ga pokrijemo s svežo praprotjo tako, da položimo vršiče obrnjene navzdol, stebela pa navzgor. Tako je streha iz nekaj snopov praproti v pol ure narejena. To pa je šele zaloga krme. Krmilnico samo napravimo pod to zalogo, ker prav tu je streha, krma in ugoden suh prostor. Iz nekaj rogovil so brž narejene tudi jasli, na katere potaknemo dva, tri snope vejnika. Vse to potem čaka, kakor pogrnjena miza, na hude zimske dni. Tako je krmišče naravno urejeno, srnjad pa se nanj navedi in ve, kje bo najbolje prebila zimo. S tem dosežemo tudi to, da divjad ostane tam, kjer je v malinju in kopinju živela vse leto. Prav to pa je naša želja, da pridržimo divjad tam, kjer poljedelstvu ne prizadeva nobene škode, nam lovcem pa nudi več veselja za lov, daje manj skrbi za njeno varstvo in manj truda za nadzorovanje.

Kjer take vrste krme ni mogoče nabaviti, zlasti v nižinah, so pa bregovi in jarki porasli s kopinjem, ostrogo in malinjem, ki je za srnjad osnovna hrana v zimskem času. Kopinje ali malinje je treba nakositi in podobno pripraviti kakor vejnike.

Vse zgoraj opisano spada k lovu, h gojitvi, ker brez setve ni žetve. Te dolžnosti bi se moral zavedati sleherni lovec. Saj ni težko, če je lovišče razdeljeno med družinske člane, da na primer pride v oskrbo na enega po kakih 100 ha. Če ima vsak član po dve krmišči, pride na vsakih 50 ha po ena krmna zaloga. Sleherni, ki je zaprosil za vstop v lovsko družino, se je zavezal, da bo izpolnjeval vse naloge, ki jih zahteva lovišče. Vem, da bo dejansko storjenega komaj polovico od zgoraj navedenega, ker se mnogi zavedajo zgolj svojih pravic, malo pa dolžnosti. Vse to se je izkazalo v minuli zimi, kdo se je sam lotil oskrbovanja in kdo ne.

Vsakdo, ki je delal v minuli zimi, si je pridobil bogate izkušnje. Zato si zapomnimo, kar smo se naučili! Žal so to šolo naša lovišča drago plačala. Če pogledamo statistiko, vidimo, kolikokrat več smo prejšna leta odstrelili in poslali naši lovski zadrugi.

To sem napisal zato, ker menim, da bo treba srnjad v takih zimah krmiti brez odlašanja in besedičenja. Tistim lovskim družinam, ki finančno dobro stojijo, bo to mnogo lažje kakor onim, ki so vložile vsa denarna sredstva v gradnje lovskih domov. Sleherni lovec naj se zaveda, da je zimsko krmljenje prva točka gojitve, gradnja domov pa ena poslednjih, ker je bolj turističnega pomena. Lovci potrebujemo lovske kočice, preprosta zavetišča kot pomoč pri gojitvi! Bahati hrupni domovi nam le kvarijo lovišča in lov sam.

Naj torej ne bo nikomur težko napraviti vsaj po dve krmišči za srnjad, če za turistične namene pri graditvi doma žrtvuje po 150 in več udarniških delovnih ur. Zavedati se moramo, da s skrbnim krmljenjem divjadi vršimo tiste naloge, za katere smo se ob vstopu v zeleno bratovščino prvenstveno zavezali. Premalo je, da na posvetih in občnih zborih lepo pojemo, če pa naslednjo zimo čaka našo srnjad zopet le hojeva in borova stelja. Pomislimo, da je vse, kar je zeleno in poleti pravilno posušeno, pozimi za rastlinojedo divjad zlata vredno za njeno življenje.

Rakasta obolenja pri divjadi

Prof. dr. Jože Rant

Poslanstvo Lovske zveze s svojim listom »Lovec«, kakor tudi mnogoštevilna strokovna predavanja na terenu, tečajji itd. so v teku let vsekakor prekvasil naše lovce. Danes opažamo, da se še tako preprost lovec z velikim interesom zanima ne samo za trofejo, temveč je pričel tudi že zbirati pri odstrele, kaj je potrebno iz gojitvenih ozirav odstraniti iz revirja in kaj je za procvit divjadi treba gojiti. Zadnje čase pa z veseljem opažam, da se mnogi lovci tudi zanimajo, v kakšnem telesnem stanju je bila uplenjena divjad. To je razveseljiv dokaz, da se je lovsko-etični kakor tudi strokovni nivo naših lovcev zelo dvignil. Moji pozivi v Lovcu niso bili brez uspeha; vedno več je bilo javljenih zanimivih bolezenskih primerov uplenjene divjadi.

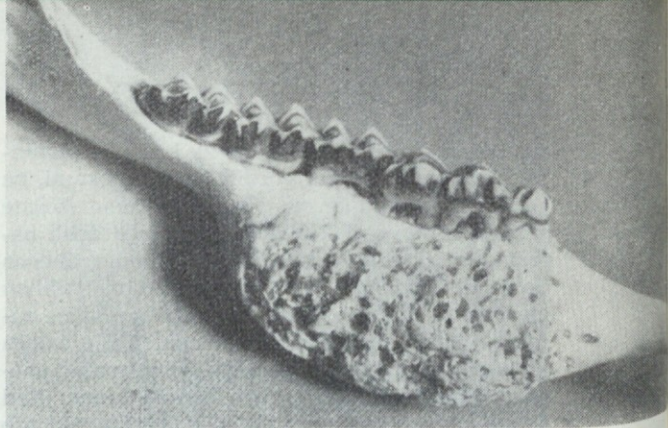
Tako mi je letošnjo pomlad prinesel tov. J. iz Maribora spodnji čeljusti dveh srnjakov, ki sta bila uplenjena v pretekli sezoni. Oba srnjaka sta iz pohorskih lovišč. Ker sta ti dve čeljusti oziroma obolenji redki in zanimivi, ju objavljam v našem glasilu.

Najbolj zanimiva je spodnja čeljust, ki jo predstavlja slika št. 1. Na notranji (jezični strani) vidimo, da je kost spodnje čeljusti od drugega kočnika dalje proti prvemu ličniku v dolžini 6 cm močno zadebeljena in zavzema vso debelino čeljusti. Spodnji rob čeljusti je top in ni gladek, temveč zadebeljen v širini 3 cm. Cela kostna zadebeljina ima velikost kurjega jajca. Na zunanji strani je zadebelina manjša (sl. 2). Površina zadebeline je luknjičava in naliči na luknjičavost morske gobe. Zobni kostni odra-stek, v katerem stoje zobje, je v okolici vseh treh ličnikov ter pravega kočnika razjeden, da je le majhen del korenine v kosti. Rentgen slika (sl. 3) nam pokaže, da je kost v vsej zadebelini razjedena. Na sliki se vidi nejasna struktura kostnega tkiva, posamezno s svetlimi in temnejšimi menjajočimi se lisami. V medicini pravimo temu »kost je marmorirana«. Kostno tkivo je zaradi razjedajočih procesov uničeno, deloma se pa hkrati stvarja nova kost. Pri prerezu kosti se opaža, da je obolenje razkrajalo kost, ko se je obenem stvarjala iz pokostnice nova kost, ki je pa po svojem sestavu bolj krhka. Po obsegu velikosti obolelega dela kosti je domnevati, da je to obolenje trajalo dalj časa, verjetno že leto ali več. Po obrušenosti zobovja lahko rečemo, da je bil srnjak star 4—5let.

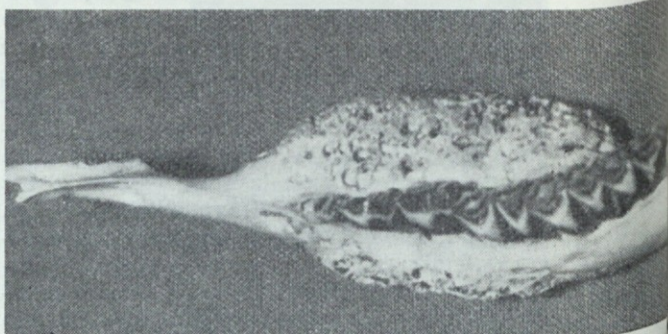
Podobno sliko nam kaže druga spodnja čeljust (sl. 4), le s to razliko, da je kostna zadebelina manjša, vendar ravno take narave. Zadebelina se razširja bolj proti čeljustnemu kotu. Zobovje tega srnjaka je zelo močno obrušeno in ga moremo po zobovju oceniti, da je bil star 8—10 let, če ne več. Zunanost te zadebeline kakor tudi rentgenska slika sta popolnoma enaki oni prej opisani. Zanimivo je tudi, da sta oba srnjaka iz pohorskih revirjev in da sta bila uplenjena v istem letu.

Ko sem letos preurejal svoj lovski muzej, sem našel še dve taki srnjakovi čeljusti, ki kaže-ta popolnoma isto sliko, le v manjšem obsegu. Zunanost teh dveh nabreklih kakor tudi rentgenska slika sta enaki prejšnjim (sl. 5 in 6). Ker pa nisem imel zanesljivih podatkov in ker mi stvar ni bila popolnoma jasna, teh dveh primerov do danes še nisem objavil. Ker sta pa popolnoma enaka prejšnjima, jih z vso gotovostjo uvrščam v isto zvrst obolenja. Priznati moram, da takih obolenj na kosti divjadi do sedaj še nisem imel priložnosti opazovati. Vse te čeljusti sem dal v proučavanje tudi tov. prof. dr. F. Hribarju, predstojniku patološko-anatomskega inštituta medicinske fakultete v Ljubljani. Primerki so vzbudili na inštitutu splošno zanimanje in prof. dr. Hribar je mnenja, da je vzeti ta obolenja za periostalni osteoidni sarkom — to je zločesti tumor, izhajajoč iz pokostnice.

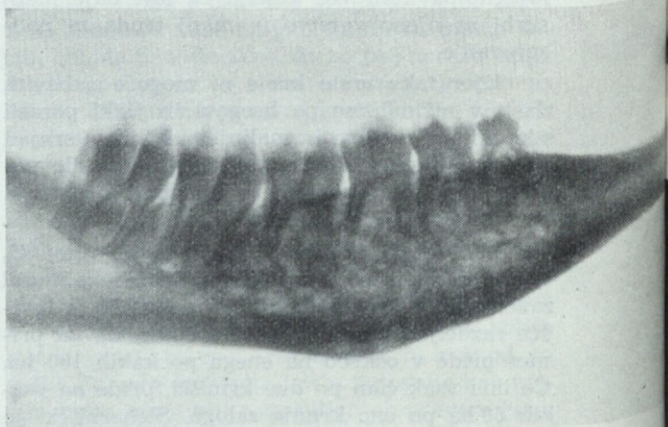
Pred kratkim sem dobil od direktorja Zavoda za gojitev divjadi »Jelen« Snežnik spodnjo čeljust letos uplenjenega srnjaka v pregled. Ker

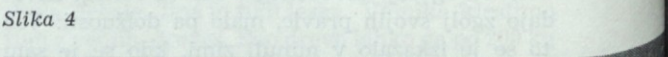
Slika 1

Slika 2

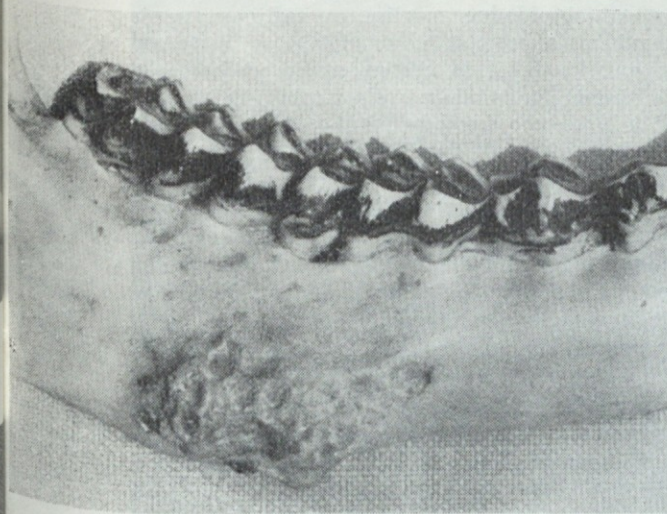

Slika 3

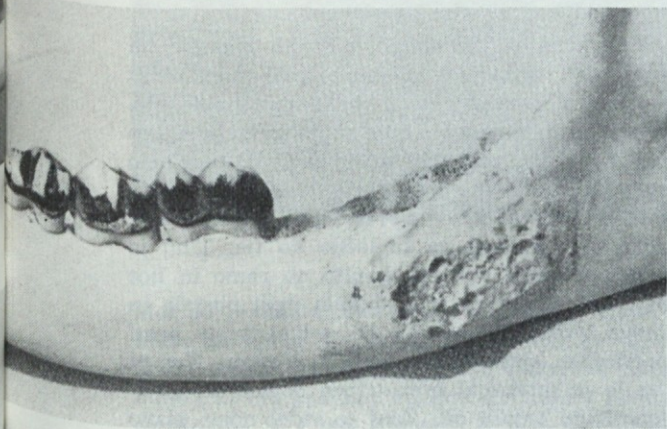

Slika 4

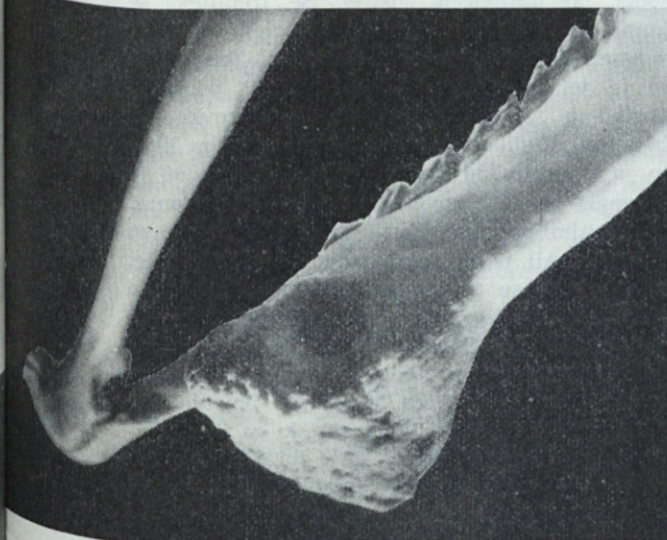

Slika 5

Slika 6

Slika 7

se mi zdi, da je po zunanji obliki podobna zgoraj opisanim primerom, ga tudi tu objavljam.

V desni spodnji čeljusti je na spodnjem robu v okolici drugega in tretjega ličnika za oreh velika koščena zadebelina. Zunanja stran te zadebeline je hrapava in luknjičava, kot to vidimo pri zgoraj opisanih primerih. Na notranji strani te zadebeline je za svinčnik velika odprtina, ki vodi v za lešnik velik prostor. Na rentgenski sliki se vidi, da je notranjost zadebeline votla v velikosti lešnika. Okolica votline nejasno prehaja v kost. Pod tretjim ličnikom je pa struktura kosti enaka onim zgoraj opisanim primerom; kost je tudi tu »marmorirana«. Kako je izgledala čeljust ob uplenitvi, nisem mogel dobiti podatkov. Torej tudi v tem primeru ni mogoče dati točne diagnoze. Izgleda pa, da je tudi v tem primeru kostni sarkom.

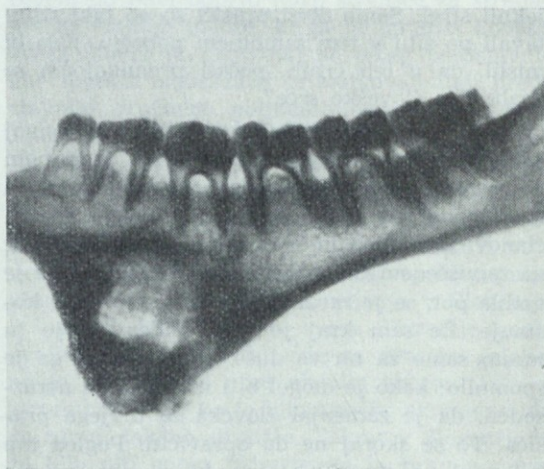
Po obrušeni zobeh bi ocenil srnjakovo starost na dve leti do tri.

Sarkomi so rakasta obolenja zločeste narave (maligni tumorji), ki v svoji hitri rasti razjedajo tkivo ter stvarjajo po telesu nova enaka obolenja, ki zopet na teh mestih uničujejo tkivo (stvorijo metastaze).

Vsi štirje primeri so vsekakor zanimivi ne samo za veterinarja in zdravnika, temveč tudi za lovca in potrjujejo, da tudi živali v prosti naravi obolevajo na rakastih obolenjih. Ne vemo pa, v kakšnem obsegu, a zelo verjetno v manjšem kot pri človeku.

Ob tej priložnosti mi je prijetna dolžnost, da se lepo zahvalim tov. prof. dr. F. Hribarju za trud in ljubeznivost, da je pomagal razvozlati zanimivo obolenje in postavil tudi pravo diagnozo.

Tovariše lovce bi pa ob tej priložnosti opozoril, da naj bodo pri vsakem raztelesenju živali pazljivi in če opazijo kakšne bolezenske znake, naj ta oboleni del skrbno izrežejo in ga takoj poš-

Slika 8

ljejo na veterinarsko fakulteto. Če je pa bolezen v zvezi z zobmi in čeljustjo pa meni na stomatološko kliniko. V poletnem času, ko se bolezenski material hitro kvari, ga denemo v steklenico in če ni drugega pri roki, nalijemo v steklenico močnega žganja, da se material ohrani. S prekuhavanjem materiala se namreč dostikrat uničijo bolezenski znaki, kar se je v teh primerih zgodilo in je zelo težko postaviti diagnozo.

Lovcu dober pogled

Ivan Sovre-Zmago

V zadnjem trenutku mu je nabita trocevka, pripravljena na strel, zdrsnila na tla. Okamenel od groze je negibno obsedel kakih deset korakov za vrsto smrečic. Da se mu ni v tisti desetinki sekunde, ko se je že jel na petelinu kriviti prst, zbistril še zadnji pogled, bi na našo zeleno bratovščino padla zopet ena temnih senc, ko bi namesto srne v ognju obležalo človeško bitje.

Znova se me loteva misel, da smo šestokrat vse premalo previdni. Iz lastnih izkušenj naj velja ta prispevek zlasti mlajšim lovcem. Ne gre za to, da ne bi obvladali orožja, da ne bi poznali balistike — to na srečo mladi lovci obvladajo zelo dobro. Gre za prenapeto lovsko strast, ki lahko nekje v samoti ob slabi strelni vidljivosti, v mraku ali ob zori prikljče pred oči »belega škrata« *kakor fatamorgana v puščavi od žeje umirajočemu stotero studencev.*

Po žitu sta se iz goščave prikradli dve temni lisi. Za sivimi skalami na Melniku je v noč odjeknil strel. Samo divji prašiči so ob taki tišini tavalj po žitu v tem samotnem pobočju. Kdo bi mislil, da v teh črnih, počasi premikajočih se lisah, bije človeško srce?

Le tri leta je minilo od tedaj, ko sta komaj ušla smrti dva kmečka fanta, ko se je še poln notranjega obsojanja zoper tak neprimišljen strel podal na zalaz srne eden naših mladih članov. Zamišljen in srep kot so kamni in križi na zapuščenem tihem vrtu, mimo katerega ga je vodila pot, se je zarana odpravil pod velike kostanje. Že sam kraj je dajal videz, da je tu mesto samo za mrtve duše. In to okolje ga je spomnilo: kako je mogel biti možak tako nerazsoden, da je zamenjal človeka za divjega prašiča. To se skoraj ne da opravičiti. Pogled mu je padel na obrasle kamne, ki so samevali po gomilah, objetih z gozdom. Novembrsko jutro je

preganjalo hladne meglice in vidljivost se je proti pričakovanju še zmanjšala. V mešanem gozdu, ki je bil za gostim pasom velikih jelk, je obstal. Tla so bila porasla z robidjem. Poiskal si je primerno mesto pod košato, do tal poraslo bukviyo in sedel. Razgled se mu je odpiral na tri strani, le v smeri gostega pasu jelk mu je zapirala razgled vrsta smrečic, ki so bile posejane kot živa meja med parcelami. Le tu in tam je presledek v vrsti izsušenih smrek dajal bežen pogled pod vznožje velikih kostanjev. Obmiroval je in napeto prisluškoval. Vsak šum, ki ga je povzročal preokret suhega listja, mu je sunkovito pognal kri proti grlu. Utrip srca se od mrzličnega pričakovanja ni hotel umiriti. Spet je zašumelo, a nič. Minila je že cela ura napetega pričakovanja. Z napetostjo živcev je rasla strast. Spet je nekaj počilo in zašumelo — zdaj! a spet nič. Iz drevesa pod njim je padla suha vejica na tla, on pa je ta šum sprejel kot skoke srnjadi. Znova in znova je napejal oči v tisto smer, od koder je zaznaval nemir.

Končno — tik ob pasu malih smrečic na nasprotni strani je k njemu prihajal šum. Zdaj pok vejice, brskanje po listju in spet stopicanje. Skozi veje te zelene črte se je zazrl v rjavo liso. Srna! Da, srna. Kmalu je zagledal tudi belo ogledalce in v njem je dozorel sklep. Spustim jo še teh 5 metrov do tistega presledka. Le dobrih 40 metrov ga je ločilo do tja. Tiho je napel petelina, pritisnil kopito ob ramo in lice in čakal. Počasi se je pomikala, spet obstala in znova prestopila srnica ob zeleni vrsti proti presledku, kjer naj bi obležala v ognju. Ves ta čas jo je spremljal brezutripen pogled od utrujenosti že kalnih oči. Zdaj je videl noge, glavo in spet se mu je pokazalo ogledalce. Močna in stara je, tudi dlako še ni menjala, po vsem sodeč bo upravičen odstrel. Še trenutek, še korak. Desno oko je zarezalo pogled vrh cevi v smer, kamor bo vsak hip stopila. Zdaj! Prst se je jel kriviti — toda še enkrat poostren pogled in ... Iz rok mu je padla trocevka kot bi se mu studila, ko da je nevede prijel za kačo in jo v strahu odvrigel od sebe. Tam pa se je zravnila postava osivelega moža — upokojenca, ki je tiho po vseh štirih brskal po listju za kostanji. Ali je to sploh mogoče? Videl jo je, kako plaho se je pomikala, videl celo tanke nožice in zrcalce, zdaj pa kot prikazen — iz nje človek. Da, človek. Človek, ki je s svojim mirnim pozdravom »dobro jutro« *pa »dober pogled«* prebudil lovca iz osuple omrtvelosti. Ali je to resnica? Da! Po strahu, ki ga je za trenutek povsem onesposobil, se je zbral. V dušo mu je leglo zadovoljstvo, kajti pred zadnjim trenutkom — bilo je že pozno — je hotel z razširitvijo zenice dobiti bolj čist, bolj jasen pogled in to ga je rešilo, da ni zakrivil, da ni storil zločina.

Foto R. Čenčič

Mož, ki je nabiral kostanj, je bil oblečen v rjavo bluzo in hlače. Na hrbtni strani mu je izpod bluze visela bela srajca, ki je pokrivala tisto mesto, ki mu pravimo zrcalce. Prenapeta lovska mrzlica pa je v tem trenutku iz tega oblikovala tisto podobo, ki jo je mladi zeleni bratec želel in pričakoval. Sugestija je iz približnih obrisov izoblikovala v njegovih očeh popolnejšo oziroma popolno sliko živali, na katero je mislil. To se pripeti mnogim, ki so polni lovske mrzlice, lovske strasti.

Ni slučaj, da je srni zraslo rogovje, in ko je v ognju obležala brez njega, smo se spraševali... In ni zgolj slučaj, ko je streljal na zajca na ložu (zdaj je to izključeno) in ga hotel pobrati, se mu je pod nosom kakor v posmeh zazibala praprot ali pa so se šibre razpršile ob sivem kamnu. Dosti goničev je našlo večna lovišča prav zato, ker so dobili v očeh nekaterih podobo zvitorepke.

Nikoli nismo dovolj previdni in zato niso odveč besede naših vodij lovov, da sta previdnost in dober pogled tudi in zlasti za nas mati modrosti. S tem, ko ti želim »dober pogled« — ti ne želim samo, da bi videl obilo divjadi, marveč tudi, da jo boš v resnici prej dobro videl, preden skriviš prst.

Dobili smo novo strelišče

Blaž Krže

Dne 23. avgusta ob 16. uri je bilo v Tomačevem ob Savi odprto novo strelišče za streljanje na umetne golobe, ki ga je zgradila Lovska zveza Slovenije. Otvoritvi so poleg predstavnikov lovskih organizacij prisostvovali tudi predstavniki družbeno političnih organizacij ObLO Ljubljana-Bežigrad ter zastopniki Strelske zveze Slovenije, Okrajnega strelskega odbora Ljubljana in Obrtno-gradbenega podjetja Črnuče.

Strelišče je odprl predsednik LZS dr. Jože Benigar, ki je v krajšem govoru poudaril nujnost tega objekta za še večji razvoj in popularizacijo lovsko-športnega streljanja v Sloveniji.

Ideja, da bi Lovska zveza Slovenije imela svoje strelišče za streljanje na umetne golobe, se je porajala že pred občnim zborom LZS v novembru 1961, ko je bilo končno sklenjeno, da se zgradi takšno strelišče. Takrat v Sloveniji še ni bilo niti enega primerne in pravilno urejenega strelišča te vrste. LZS je bila tudi takrat

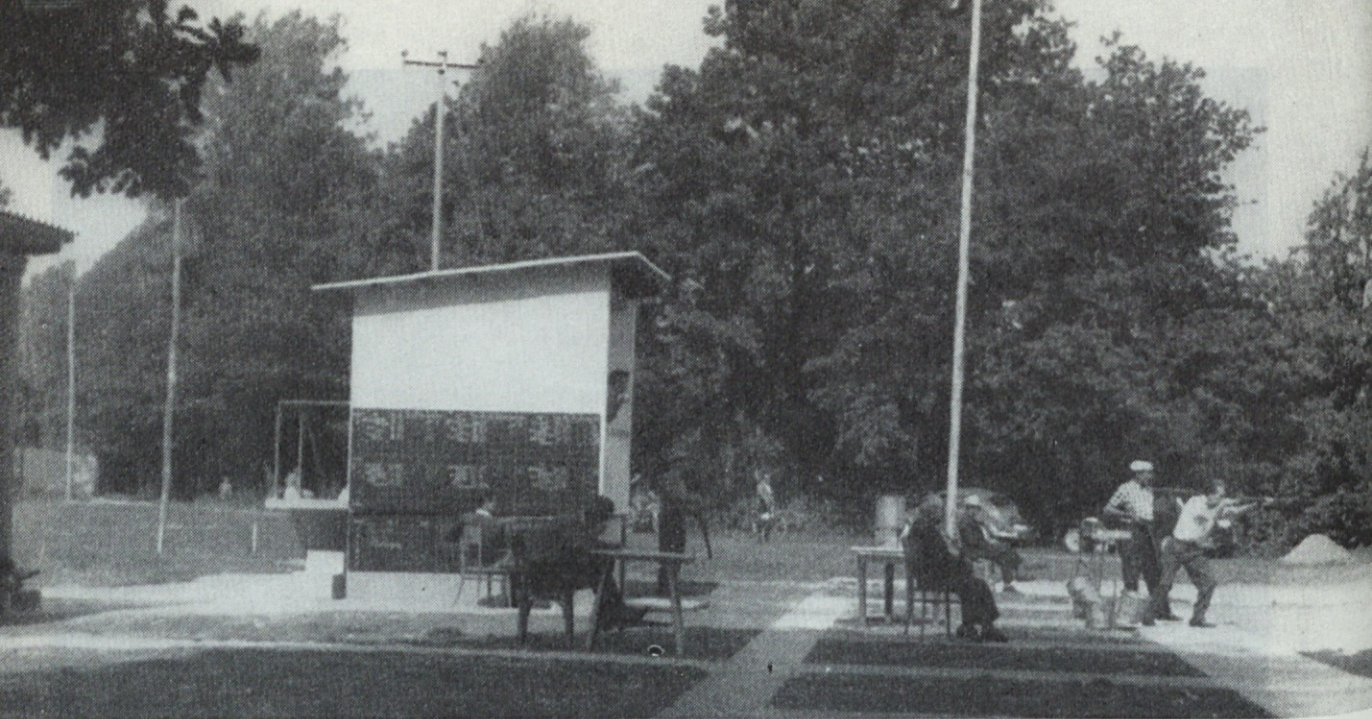

Foto J. Bulc

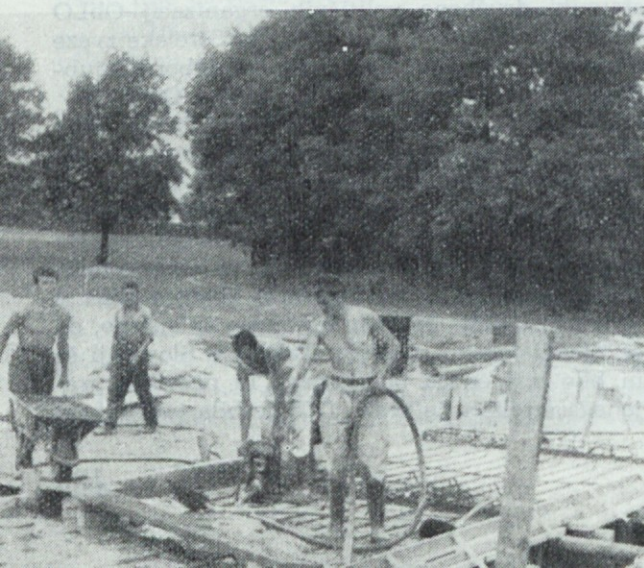
edina med republiškimi lovskimi zvezami SFRJ, ki ni imela lastnega objekta te vrste. Takrat so bila vsa tekmovanja vezana le na strelsko organizacijo, ki je na to panogo gledala kot na postransko vejo strelstva nasploh. Zaradi teh in podobnih težav smo tedaj zaostajali za strelci na umetne golobe iz drugih republik.

Komisija za strelstvo pri LZS je sestavila poseben odbor za gradnjo strelišča, ki je pričel z delom v januarju lanskega leta. Za gradnjo strelišča je LZS vložila pet milijonov, Lovska zveza Ljubljana je prispevala 500 000, Strelska zveza Slovenije 300 000 in Okrajni strelski odbor Ljubljana 200 000 din.

Že takoj v začetku so nastopile težave pri izbiri lokacije. Prvotno je odbor predlagal za gradnjo strelišča parcelo v Zalogu. Toda na skupnem sestanku članov IO LZS in ObLO je

Betoniranje rova na strelišču

Foto J. Bulc

bilo ugotovljeno, da je parcela zaradi predvidene zaidave in varnosti neprimerna.

IO LZS je odboru za gradnjo sugeriral, naj ponovno išče primerno zemljišče. Predeli južno od Ljubljane niso ustrezali zavoljo močvirja in visoke talne vode. Končno so ostale še tri variante in to: za Savo pri hipodromu, v Črnučah in na polju med Ježico in Šentvidom.

Končno se je odbor odločil za lokacijo pod vasjo Tomačevo tik ob Savi, kjer so strelski in vodno-tehnični pogoji najugodnejši. S to lokacijo so se strinjali tudi urbanisti.

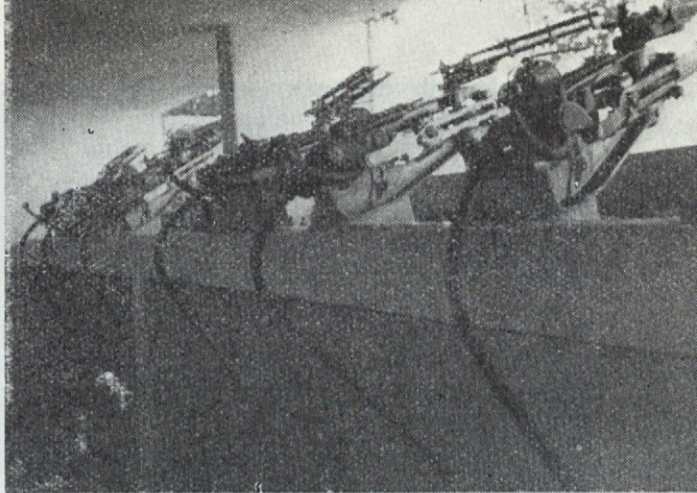
Po tem je Projektivno podjetje Novo mesto takoj izdelalo načrt, dela pa je prevzelo Obrtno gradbeno podjetje Črnuče, ki je z gradnjo pričelo sredi maja letos.

V zvezi s pripravami za gradnjo strelišča je odbor za gradnjo dobil ponudbe za metalne stroje od nemške tvrdke »Nimrod-Simplex«. Zaradi težav z uvozom pa je bilo predlagano, da bi stroje izdelali doma. Prototip tega stroja je izdelal član odbora za gradnjo strelišča tov. Jože Zadnikar, ki je tudi sam strelec. Prototip je preizkušnjo dobro prestal in po nekaterih manjših izboljšavah postal enakovreden inozemskim izdelkom te vrste. Zato je bilo sklenjeno, naj se nabavi 16 metalnih strojev, ki jih je tov. Zadnikar tudi izdelal.

Gradnja je razmeroma hitro napredovala in kljub kratkemu roku so bila vsa dela izvršena do 20. avgusta. Pri tem zaslužita vse priznanje predsednik dr. Jože Benigar in član odbora za gradnjo strelišča tov. Janez Bulc za veliko požrtvovalnost in iznajdljivost pri reševanju mnogih problemov med gradnjo.

Kot je že Lovec v avgustovski številki poročal, je strelišče najmodernejše urejeno. V rovu je montiranih pet baterij, to je 15 metalnih strojev, ki se sprožijo električno iz komandnega prostora izza stojišč za strelce. Rov je s prožilnim prostorom povezan z interfonom. Strelišče ima tudi pokrit prostor za gledalce, sodniški stolp, sanitarije in napeljeno elektriko ter vodo.

Ob otvoritvi se je zbralo tudi precej radovednih gledalcev, od katerih večina tega športa sploh ni poznala. Streljanje na umetne golobe je v Sloveniji v zadnjih letih doseglo precejšen razmah. Mnoge področne lovske zveze imajo svoja, manjša strelišča, kjer z uspehom prirejajo meddružinska tekmovanja. Žal pa ima ta šport to slabo stran, da je zelo drag; zato se v

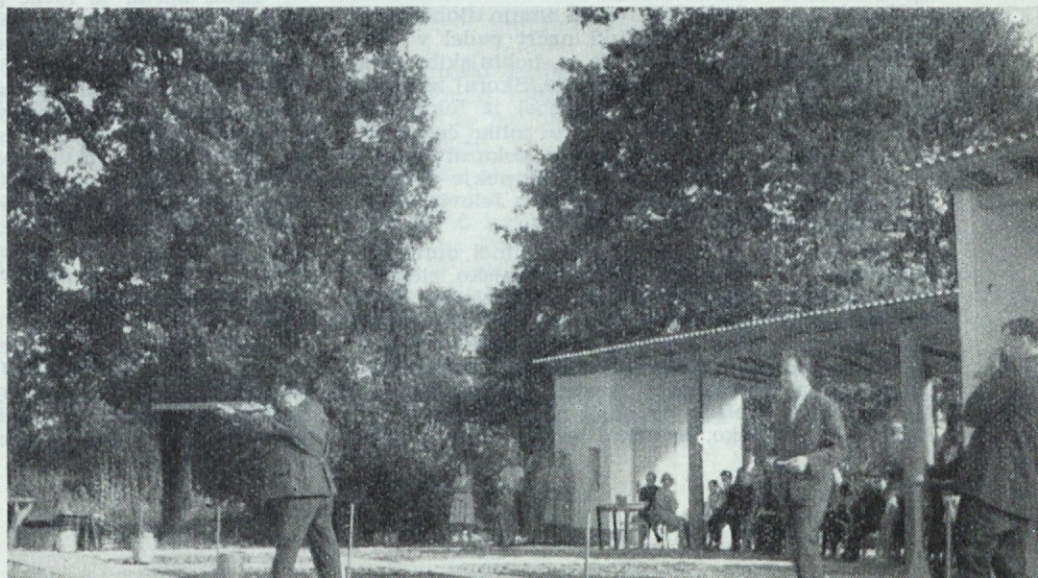
Metalni stroji

Foto B. Krže

*Otvoritveni govor
predsednika LZS
dr. J. Benigarja*

Foto C. Pogačar

*Otvoritveni strelji
predsednika LZS
dr. J. Benigarja*

Foto C. Pogačar

samih lovskih družinah ne more zadovoljivo razvijati. Streljanje na umetne golobe je odlična vaja pred lovom na perjad, obenem pa nudi tudi obilo športnega užitka. Vsi vemo, koliko divjadi propade ravno zaradi neveščega streljanja.

Predvidoma bo novo strelišče urejeno tudi za streljanje na »bežečo« divjad.

Prvo važnejše tekmovanje na novem strelišču — republiško prvenstvo v streljanju na umetne golobe — je bilo 24. in 25. avgusta, za prihodnje leto pa je predvideno tudi tekmovanje za državno prvenstvo.

O bohinjškem medvedu

France Cvenkel

O medvedu, ki razsaja po Bohinju, na Jelovici in Pokljuki so poročali že časopisi. Pri »Lovcu« pa smo se odločili, da mu napišemo šele ob njegovem koncu daljši posmrtni govor. Toda medved še živi in njegovih grozodejstev ni konca ne kraja. Ker se je zgodb o njem nabralo že za debel članek, nam ne kaže drugega kot pomočiti pero. Kmetje so ga krstili za strah in trepet ovc, krav in telic, čebelarji za prebrisanega medjeda in lovci za roparja, ki ne dela časti sicer miroljubnemu rodu naših podplatarjev. Precej težkih in žalostnih je že povzročil, poskrbel je pa tudi za prenekatero veselo. Nastopajoči v tem članku naj mi pa ne zamerijo, da jih bom nekoliko po svoje ovekovečil.

Medveda si lastijo Bohinjci, medved pa Bohinj. Stara bohinjška pripovedka baje pravi, da so nekoč v davnih časih živeli v Bohinju sami medvedje. V času preseljevanja narodov pa so se nad dolino ustavili Bohinjci in se zagledali v prelepi Bohinj. Všeč jim je bilo predvsem jezero, zato so pregnali medvede in se naselili v Bohinju. Toda, pravijo, da te pripovedke še ni konec in sedaj Bohinjcem prede, da jih medved prežene. Zato so Bohinjci medveda lansko jesen resno obsodili na smrt. Naenkrat so postali redkobesedni in muzali so se. Ludvik Dobravec, tajnik Lovske družine Bohinjska Bistrica pa je kratko pribil: »Medved je naš!« Na lovski zvezi v Kranju so ugibali, kaj vraga imajo Bohinjci za bregom. Šele, ko je bohinjški načrt padel v vodo, se je zvedelo: Medved si je v bohinjških gorah pripravil brlog za zimsko spanje. Skoraj za vagon kamenja, peska in skal je izgrebel iz luknje. Pa so brlog izvohali bohinjški lovci in toliko časa oprezali tam okoli, da jim je medved pokazal fige. Po prvih izjavah naj bi zimo prespal nekje v gorah med Kotom in Krmo, po drugih pa v Jelovici, bojda nad Dražgošami.

Od 1871, ko je Špik iz Trente imel opravka z medvedom, se kosmatinec na Gorenjsko zlepa ni priklatil. Pred desetimi ali dvanajstimi leti pa se je spet pojavil. Napravil je nekaj škode, zato je bila izdana odločba, da se pokonča. Medved pa je izginil brez sledu. Najbrž je bil ta medved 1953 ustreljen na Koroškem v Avstriji. Morda tudi ne. Mogoče se je grešnik ob misli na smrt skesal, odhlačal na Kočevsko, se nekaj let spokojno obnašal,

potem pa se zopet vrnil na Gorenjsko. Toda prav malo je verjetno, da bi bila takratni in sedanji rokovnjač eden in isti, čeprav bi bilo zastran starosti možno, saj medved dočaka tudi 30 let. Poleti 1961 pa se je medved znova pojavil in na Makekovem na Jezerskem pokončal pet ovc, nekaj dni prej pa v Belci na Koroškem tri ali štiri. Kmalu nato je na planini v Dolgi njivi v Karavankah zmanjkalo kar 20 jarcev. Vsega je bil seveda zopet kriv medved. Dokazano pa je bilo, da jih je pokončal le 9 in te je Zavod za gojitev divjadi »Kozorog« tudi plačal. Leta 1962 se je medved začel pojavljati predvsem v bohinjških gorah, na Jelovici in Pokljuki. Po planinah je mesaril predvsem med govejo živino. Toda ni gotovo, da bi bil ta medved isti, ki je leto prej davil ovce v Karavankah. Na seznamu škode za 1962 je bilo 21 govedi in dve ovci, ki jih je pokončal 18 lastnikom. Poleg tega je bilo baje še več škode, posebno na drobnici. Vsa škoda je bila ocenjena na 1 064 400 din. In kdo naj to plača? V Ljubljani so sedli za mizo zastopniki Lovske zveze Slovenije, Zavarovalnice in Lovske zveze Kranj ter se dogovorili, da zavarovano živino plača Zavarovalnica, nezavarovano pa lovci. Tako je Lovska zveza Slovenije plačala 254 950 din, Gojitveno lovišče »Triglav« 258 450 din in Zavarovalnica 550 000 din. Nič ne pomaga, medveda je treba pokončiti! Kdo bo za njim plačeval tako visoke račune! Na njegovo glavo je treba razpisati nagrado! »Glas Gorenjske« je 27. 7. letos poročal, da je razpisana nagrada narasla že na 275 000 din. Kranjska lovska zveza in bivši kranjski DOZ prispevata vsak po 50 000 din, kmetijski zadrugi Srednja vas v Bohinju in Češnjica vsaka po 25 000 din, Zavod za gojitev divjadi »Triglav« pa kar 100 000 din. Po nepotrjenih vesteh pa srečnega uplenitelja čaka še večja nagrada. Toda čim bolj narašča nagrada, tem bolj prebrisan postaja medved.

V primerjavi s prejšnjim letom pa je letos nekoliko manj krvoločen. Pri zavarovalnici v Kranju je bilo letos do 1. septembra prijavljenih »še« 7 glav uničene govedi. Baje si je medved povečal svoj življenjski prostor, da sedaj zahaja na obiske celo daleč na Primorsko, do Trnovskega gozda, zato pa na Gorenjskem »pobira« manjši davek.

Kakšen je ta vražji medved?

Bohinjci so mu prvi vzeli »prstne odtise«, izmerili njegovo stopinjo po dolgem in počez, pa pravijo, da ni velik.

Lani 18. julija je na Kališniku nad Dražgošami ob razmesarjeni telici naletel nanj pastir, mlad fant. Medved se je pred njim postavil na zadnji nogi, pastir pa je na vso sapo stekel v Dražgoše klicat lovce in kmete. Ko so ga kasneje vprašali, kako velik je medved, je fant odvrnil: Za dva možka!

Letos aprila je lovec gojitvenega lovišča »Triglav« Tone Kuhar dobil nalogo, da za muzej preskrbi belega planinskega zajca. Šel je torej na Klek oprezovat za zajci. Uplenjeni zajec pa naj bi bil seveda čim manj krvav, zato je lovec vzel s seboj samo flobert. Ko je počival na planini v bližini stanov in užival krasno sončno jutro na planini, pokriti še z visokim snegom, glej zlomka — na 50 metrov medved, ki izpod stanu s prednjima šapama nekaj grebe! Seveda ga ni streljal. Še ves zasopel je v dolini zgrabil za telefonsko slušalko in poročal nepri lovišča na Bled, kje in kako je videl ogromnega medveda. »Seveda je bil ogromen, ker medveda prej še nikdar videl nisi,« mu je odvrnil direktor lovišča.

Medved se je že prikazal tudi Antonu Pintarju, starešini Lovske družine Nomenj, ko je letos julija šel na srnjaka. Medved baje od časa do časa zaide tudi v Karavanke in Kamniške planine. Toda morda se tod pojavlja drug, miroljubnejši medved, saj v

Karavankah in Kamniških planinah že dve leti ni povzročil nikake škode. Letos junija ga je nad Povljami videl Florjan Tišler, član Lovske družine »Storžič«. Imel ga je že v daljnogledu svoje risanice, a je mislil, da je prašič ali jelen, ker je bil v goščavi. Šele, ko je šel gledat sledove, ga je skoraj vrglo vznak, ko je zapazil odtise medvedovih šap. Tudi Anton Trček iz Kokre ga je letos spomladi, ko je šel ponoči na petelina, srečal na Trških šancah. Na petnajst korakov sta butnila skupaj. Bajе je bilo obema zelo nerodno. Pintar in Tišler kaj več o medvedu nista vedela povedati, ko da je bil rjav. Trček pa zaradi teme ni mogel ugotoviti niti barve, niti velikosti, čeprav se je pred njim postavil na zadnje noge. Iz vseh zbranih poročil si je torej težko ustvariti pravo sliko o tem izrednem medvedu. »Pavliha« je doslej edini, ki ga je upodobil za osnutek lepaka za kravji bal v Bohinju, kako dobro razpoložen pleše z brhko kravo.

Bohinjski medved ima dokajšnjo avtoriteto. Posebno krave imajo strah pred njim. Lani 1. avgusta, ko je na Dajnarški Jelovici raztrgal kravo in telico, je živina polnoči zbežljala s planine. Kot hudournik je drla po strmini, mukala in tulila, prenekatera krava pa se je kar po zadnji plati pridričala v Danje.

Toda ljudje so pogumnejši kot krave. Lani avgusta je Janez zapregel fička in se z ženko odpeljal na Jelovico po maline. Na poseki je bilo mnogo malin, še več pa obiralcev, največ nežnega spola. Saj je nemogoče priti do malin! Pa se je Janez domislil. Med grmovjem je v ilovnata tla skrivaj narisal medvedove sledove. Ko je prva skupina brhkkih obiravk naletela nanje, so se po poseki razlegli preplašeni klici: Medved, medved! Kmalu je bila vsa poseka prazna, on sam pa se je z boljšo polovico po ovinku vrnil in v kratkem sta jih nabrala za 15 litrov malinovca.

V gojitveno lovišče »Triglav« je v začetku junija letos prišel na srnjaka gost iz Italije. Pa opazi v blatu med trnjem veliko stopinjo. Vpraša lovca, ki ga je spremljal, kako to, da je tukaj hodil bos človek. In lovec mu pojasni, da je to medvedova stopinja. »O porca miseria, orso, orso,« je gost izbuljil oči. Čez pol ure je pričel vzdihovati,

da ga boli želodec. Seveda je bil kmalu na Bledu v hotelu, da se pozdravi. Na lov pa ni šel več. — Kmalu za njim pridejo trije lovci iz Italije, posebej opremljeni za lov na medveda. Ko jim direktor lovišča pojasni, da razpisana nagrada velja tudi za inozemce, so krenili na medveda. Dva dni vztrajajo, a ko spoznajo, kako naporen je lov po divjem gorskem svetu, se tudi oni znajdejo na Bledu v hotelu.

Če je treba, ali tudi ne, je pa ta medved izredno pederzen.

Ponoči od 18. na 19. julija letos se je dobesedno sprehajal po vasi Nomenj. Svoj obisk je to noč naklonil telički v ogradi blizu železniške čuvajnice. Govedo je tulilo in mukalo, da so ljudje skakali iz postelj. Tako so bili presenečeni, da so pozabili poklicati lovce, ki jih je več tam v bližini. Z lučmi, vilami in sekirami so udarili telici na pomoč. Toda medved jih ni čakal. Na jezo, ker je moral s praznim želodcem iz Nomenja, je na umiku pred razjarjenimi vaščani na planini Vrsje razmetal čebelje panje. Telica je bila tako poškodovana, da so jo morali zaklati. Zlobni jeziki trdijo, da je medved v Nomenju predvsem iskal Antona Pintarja, starešino lovske družine, ki je v službi na tamkajšnji železniški čuvajnici.

Bohinjski medved je tudi izredno hiter, kar ga v veliki meri rešuje pred lovci. Ko nekje napravi škodo, se še isto noč brž umakne, tudi do 50 kilometrov daleč.

Lansko jesen, ko so pastirji odgnali živino s planin, so pri upravi lovišča »Triglav« kupili dva konja in ju nastavili medvedu za vabo, enega pod Lipanco na Pokljuki, enega na Kleku. Na posebnih prežah so lovci in gozdarji ob luninem svitu čakali noč za nočjo. Ko pa je prišla vest, da se medved zadržuje na Ratitovcu in Sorški planini, so prekinili s čakanjem. A glej zlodja, prvo noč, ko na preži ni bilo lovca, se je medved pojavil na mrhovišču, raztrgal konja in razgrebel ostanke krave, ki jo je poletil tam pokončal. Z Ratitovca na Pokljuko pa je 8 ur hoda!

Ali ne porečete, da je več kot prebrisan?

Lovska zveza in zavarovalnica v Kranju sta letos zgodaj spomladi organizirali sestanke zastopnikov osmih lovskih družin, Gojitvenega lovišča »Triglav« in pašnih odborov kmetijskih zadrug v Bohinjski Bistrici, na Bledu in na Češnjici pri Železnikih. Na njih je bilo sklenjeno, da pred 20. junijem letos ne bodo djali živine v nobeno planino, prej pa bodo pripravili medvedu vabo, ki ga bo potegnila v smrt.

Tako so v začetku junija gnali na Šavnik v bohinske gore, na Sorško planino v Jelovici in na Lipanco na Pokljuki manjše trope do 10 glav goveje živine, ki je bila tam do 20. junija noč in dan pod varstvom pastirjev in lovcev. Vsako noč so tudi ob visokih prežah privezovali govede, ki naj bi s svojo navzočnostjo in mukanjem privabila medveda. Toda medveda nikjer, ko da bi se v tla udrl! Vsi kmetje so se držali sklepa, samo na Zgorški ravni na Jelovici se jim je zazdelo škoda obilne paše, pa so živino nagnali v planino že pred dogovorjenim dnem. In kakor za kazen je medved kot prvo v tem letu izbral prav to planino. Takoj po 20. juniju, ko so lovci zapustili črede, je na Zgoški ravni pokončal dve govedi.

Medved ima tudi svojo srečo. Noč po tem, ko je mesaril na Zgoški ravni, sta ga tam v bližini čakala lovca in logarja Vanez Vertelj, član LD Jelovica in Tone Lušina, član LD Železniki. Presunljivo mukanje je naznanjalo, da je živina v nevarnosti. Bohinjski medved ima namreč posebno taktiko. Nered napade naravnost. Čredo na planini razprši, potem pa zasleduje eno izmed živali toliko časa, da upehano z lahkoto pobije. Tudi to noč je medved poskušal nekaj podobnega, a sta mu načrt pokvarila Vertelj in Lušina. Ko je živina mukajoč drvela skozi noč mimo njiju, je bilo lovčema morda podobno pri duši kot Špiku iz Trente pred 92 leti. Tedaj je za čredo priteklo nekaj velikega, črnega in v noč so iz njunih pušk udarili trije strelji — prvi, zgodovinski strelji na tega roparskega medveda. Kaj pa, če nista streljala na zadnjo kravo v čredi, ki je ponoči tudi velika in črna? Ne, nikakor ne! Nobena krava ni bila ranjena, kaj šele, da bi padla v ognju...

Ko je tistega aprilskega dne Tone Kuhar telefoniral na Bled, je še isti dan odšlo za medvedom 12 lovcev s Pokljuke in Radovne. Medveda so nameravali obkoliti, na stojišča pred puške pa naj bi ga pritislil Kuharjev lovski terier. Pes je res dvignil medveda in ga glasno gonil proti Streseni dolini, v pobočje Radovne, pa zopet proti Kleku. Končno se je ves omagan vrnil k lovčema. Pred njimi se je nenadno zgrudil in poginil. Kasneje so ugotovili, da je med gonjo ali na povratku zavohal pod snegom mrhovino, skopal skoraj dva metra globoko luknjo, da je prišel do nastavljenega strupa in — svoje smrti.

S planine v lovišču Lovske družine Bohinjska Bistrica je pastir konec julija letos sporočil lovčema, da medved opreza okrog stanov. Takoj sta šla na nočno čakanje ing. Uroš Vidmar in gozdarski tehnik Zupan. Ko sta po polnoči zapustila prežo in se vrnila v pastirsko kolibo, je živina nenadno vsa preplašena pritislila k stajam. S puškama v rokah sta skočila na prag in potem ven v temo, od koder je prihajalo presunljivo mukanje telice, ki jo je trgal medved. Raztrgano telico sta našla, od medveda pa samo — sledove.

Letos 20. avgusta je zopet zazvonil telefon na upravi lovišča »Triglav« na Bledu. Komandir postaje LM iz Bohinjske Bistrice je sporočil, da se je medved pojavil pod Vogarjem in okrog Pršivca ter da je napadel dve kravi. Med Bohinjci je spet

nastal preplah. Da, medved, neki turisti so ga videli, kako je skočil na kravo, ki je obupno mukala. Lovci in gozdarji so se torej zopet zbrali in pohiteli v planino za medvedom. Iskali so in iskali, končno pa ugotovili, da je tisti turist ali kdor si že bodi v megli in dežju slabo razločil: V planini so se pojale krave in — bog mu odpusti — kravo na kravi je zamenjal z medvedom...

Še mnogo je zgodb o bohinjskem medvedu, toda verodostojnih ne več dosti. Nabralo pa se jih bo najbrž še nekaj, če kmalu kdo ne bo dvignil razpisane nagrade na medvedovo glavo. Na vsak način jo privoščimo Bohinjcem, saj je medved njihov. In če se to zgodi, bo v Bohinju velik praznik. Če pa bo medved od starosti ali zaradi kake druge nerodnosti poginil, je zmaga njegova. Za vsak primer naj mu bodo napisane te vrstice v spomin, čeprav je hudo dodelec!

Nepredvideno srečanje

Franc Štucin-Dušan

Lep je Medvedjak. Lep spomladi, ko po zaplatah snega plešejo ruševci svoj ljubezenski ples, lep v poletju, ko se razcveti planinska flora in na jase izstopa srnjad, posamič, v skupinah, po dve, tri, pet. Če imaš dobro oko, lahko v posameznih jutrih našteješ deset, petnajst in več rdečih pik, ki so raztresene po širnih planjavah Medvedjaka in Stržiškega vrha. Lep je Medvedjak tudi v jeseni, ko se okrog njegovega vrha pode mrzli vetrovi in preganjajo kosme megle, planinski zajec pa si naveda svojo praznično belo obleko. Lep je Medvedjak tudi pozimi, ko po njegovih prostranih smučiščih iščejo oddiha delovni ljudje in mladina, pod njegovimi pobočji pa v gostem smrečju rijejo črnuhi in iščejo pičo hrano. Tak je bil Medvedjak tudi v lanski pozni pomladi, prve dni junija.

Bolezen in služba mi nista dopuščala, da bi bil navzoč pri plesu planinskega trubadurja v njegovem največjem elementu, v maju. Zato sem sklenil, da pogledamo še prve dni junija s starešino lovske družine Rečica ob Savinji, Milanom in lovskim čuvajem Francetom, če se ruševcem še ni polegla vroča kri. Mimo tega pa že lahko pogledamo tudi za srnjakom.

Mrak nas je 2. junija dobil že v udobni lovski koči na Stonu pod Medvedjakom, v koči, ki jo je marljiva družina pred leti zgradila z lastnimi sredstvi, delom in naporu. Budnico smo določili za eno uro po polnoči in čuvaj Franc je svojo žepno budilko položil na krožnik in jo obdal še z nekaj žlicami, da bo bolj »ropotalo«. Nato smo polegli in po krajšem kramljanju je nastala tišina; le sova se je oglašala v bližini.

Francetova budilka na krožniku je dobro opravila svojo nalogo in v trenutku smo bili budni in pripravljeni za odhod. Stopili smo v hladno, jasno jutro; pod nogami je zahrustala slana. Pred nami se je pojavil Medvedjak v vsej svoji veličini, kakor star očak, nad njim pa je na jasnem nebu mežikalo milijone zvezd. Jutro je bilo na Stonu mirno, brez vsake sapice. »Če na Medvedjaku ne bo vetra, bodo ruševci peli, da bo veselje,« je pripomnil Franc.

Na Menini planini

Foto C. Pogačar

»Redkokrat pa je, da tam ne piha kakor za stavo.« Kot najpočasnejši sem bil določen, da grem prvi, da bi lahko sam določal tempo. Slab streljaj od kočice nas je s krepkim bov, bov, pozdravil srnjak. Po položni poti do spomenika padlim kurirjem in drugim borcem NOV v Konjščici je šlo lahko. Tam smo si privoščili malo počitka in si mimogrede obudili spomine, kako je bilo v tistih časih, ko je tam mimo peljala kurirska pot iz Ljubljane preko mozirskih planin in Smrekovca na Koroško, ko so se tam vršile srdite borbe naših partizanskih edinic z okupatorjem. Od spomenika se pot začne strmo dvigati preko Konjščice in Bukovja proti vrhu Medvedjaka. Tudi ta steza je bila narejena šele pred dvema letoma. Poprej si si lahko grizel kolena, kakor si vedel in znal. Ko smo v sredini Bukovja z mogočne bukve prepodili velikega petelina, smo zopet malo počivali. Nepopisen je bil pogled proti vzhodu, kjer so se globoko pod nami svetlikale številne luči novega Velenja. Kakih dvesto metrov pod vrhom je zmanjkalo steze in morali smo z vsemi štirimi zagristi v strmino. S severovzhoda je pričel pihati močan veter, da je kar cvililo v vejah skrivenčenih macesnov. Končno so se pokazali prvi obrisi goličave in vrh. Srce mi je razbijalo v prsih in v grlu, vendar je bilo treba najprvo v pripravljeno zaklonišče, šele potem sem dobro prišel do sape. Po požirku »kačje slin« se je Milan odpravil

Pri Sumiku na Pohorju

Foto F. Skulj

v drugo zaklonišče, midva s Francetom pa sva se pripravila za sprejem krivorepega viteza. »Če veter preneha, bo slabo,« je modroval France. Res je bilo tako. Na vzhodu so se čimbolj razločevali masivi mogočnega Pohorja, a ruševce se še ni oglasil. Končno! Precej oddaljeni čuššuj, čušuj, naju je predramil iz razmišljanja. »Kmalu bo tu,« mi je prišepnil France, »pripravljaj se.« Temu ruševcu se je na drugi strani oglasil drugi in prav na vrhu Medvedjaka tretji. Nato pa — vse tiho je bilo.

Po četrturnem čakanju ob bučanju vetra in ko naju je že lizal jelen, sva se s Francetom odločila, da poskusiva še na Stržičkem vrhu. Pridružil se nama je tudi Milan. Vsi trije smo jo v drncu mahinili preko Stržičke loke do vrha. Posluh — tišina! »Za danes smo opravili,« je žalostno ugotovil France, »preostane nam le, da pogledamo za srnjakom.« Moj daljnogled 10×50 je pretipal vsako ped Medvedjaka in Stržiškega vrha, vendar kakor zakleto, nikjer niti dlake. Poseke so bile še gole, le tu pa tam je iz suhe trave kukalo prvo zelenje. Ker ni bilo več kaj pričakovati, smo preko Travnice krenili proti koči na Stonu. Travnica je ozek, a zelo strm s travo poraščen pas pobočja pod Stržičkim vrhom med Konjščico in Tirkimi pečmi. Kratak postanek na vrhu nam je sredi Travnice pokazal krepkega gamsa, ki je mirno obiral glavice prvega spomladanskega cvetja. Zraven je bila še mlada koza, oba pa sta se po polurnem čakanju dostojanstveno umaknila v Tirske peči in nam tako dovolila sestop v dolino. Mimogrede smo v Tirkih pečeh še opazovali trop kozarije s staro kozo vodnico, ki ima take roglje, da bi rekel — klobuk dol.

Naslednje jutro je bilo — vse po starem. Pač, v Stržičkem vrhu se je France, ko je plezal preko neke skale, naglo umaknil. Z roko je nakazal, da je tam na 20 korakov ruševce. Splazil sem se naprej, toda bolj ko sem gledal, manj sem videł. Šele ko se je s tremi kokoškami v elegantnem loku peljal mimo nas okrog Stržiškega vrha v Medvedjak, sem mu lahko voščil srečno pot in krepak naraščaj.

Tako je bilo tudi naslednja jutra. Ruševci so povsem nehali peti, srnjad na vrhnje goličave Medvedjaka ni izstopala in neuspeh je bil popoln. Milan se je že drugi dan zaradi službe vrnil v dolino.

II.

Sedmega junija zjutraj sva se s Francetom odločila, da zadnjikrat poskusiva na Medvedjaku in na Stržičkem vrhu, tako pri ruševcu kot pri srnjaku. Če ne bo uspeha, poskusiva v nižjih predelih, kjer srnjad gotovo izstopa, ker ima obilo paše. Res, tudi tega jutra ni bilo nič, zato sva se s Francetom naglo spustila preko Travnice do Grozdejeve frate pod Konjščico. To je lepa, a zelo strma poseka, dolga ca. 300 m in široka 150 m. Ko sva se po ozki stezi tik pod vrhom plazila naprej, se je France naenkrat ustavil in mi z roko pokazal proti vznožju poseke. Daljnogled mi je na razdalji ca. 150 m pokazal starega srnjaka s krepkim rogovjem. »Zrel je, streljajte,« mi je prišepnil France, sedel, da sem na njegovo ramo lahko naslonil puško, pomeril in — bum. Srnjak nama je z dolgimi skoki pokazal za klobuk široko zrcalo. »Smola,« je rentančil France, jaz pa sebi »bedak, kaj pa streljaš na tako razdaljo in skoraj navpično navzdol.« Pri gledu nastrela sva ugotovila, da je krogla šla najmanj za ped previsoko. Lova je bilo za to jutro konec. France se je zaradi nujnih del odpravil domov, jaz pa v lovsko kočico na Stonu. Še poprej pa sva se domenila, da grem zvečer sam čakati na isto mesto.

Na Kočevskem 1961

Foto M. M.

Po zajtrku v koči na Stonu sem se predal prijetnemu dremuckanju na soncu vse do časa, ko je bilo treba pričeti s kuhanjem kosila. Kot kuhar se nisem najbolje izkazal. Riž je bil bolj podoben malti, kakor lovskeemu kosilu in bilo ga je najmanj za deset drvarjev. Toda vrag v sili tudi muhe žre.

Ob petih popoldne, ker sem imel časa na pretek, sem se od kočice po strmi stezi pričel spuščati korak za korakom. Lahko se zgodi, da se na robu zaraščenih posek okrog Stona pojavi srnjak. Nič takega ni bilo, pač pa sem 300 m pod Stonom prepodil velikega petelina. Ko sem se pritihtopil pod Grozdejevo frato, kjer sem zjutraj prestrašil srnjaka, je ura kazala natanko šest. Tri metre nad stezo sem si za mogočno bukviyo napravil udoben sedež in poseka je bila kakor na dlani. Pred menoj je bil kakor nalašč visok plot, kamor bi lahko po potrebi naslonil puško. Na obeh straneh so me zakrivale nizke smreke tako, da je bil prostor kar idealen. Z daljnogledom sem pretipal vso poseko in ker nisem opazil ničesar, sem mirno prižgal cigareto, da bi ugotovil smer vetra. Napravil sem komaj dva »dima«, ko zaslišim z desne strani rahel šum. Zgodaj prihaja srnjad na pašo, sem pomislil in naglo ugasnil cigareto. Po šumu sodeč bi srnjad morala izstopiti mimo mojega čakališča najdalje 10 do 20 korakov. Odprl sem varovalko na puški in čakal.

Po krajšem presledku se je šum na moji desni ponovil, tokrat že bliže. Zato sem previdno obrnil glavo v isto smer in ... v razdalji kakih treh metrov skozi reže smrečja zagledam neznano moško postavo, ki je z naperjeno vojaško puško pregledovala poseko. Divji lovec, mi je preblisnilo možgane in brž sem se na zadnji plati zasukal za 180 stopinj, da sem imel pred seboj stezo, po kateri je prihajal lovski tat. Trenutki so se mi zdeli večnost. Ko sem ponovno zaslišal na stezi korak, sem s pripravljeno puško skočil na stezo in zavpil:

Stoj, roke kvišku, puško stran! Divji lovec mi je naperil puško na trebuh in vpil: »Bejž, bejž!« Razdalja med nama je bila dva metra. Zaradi strmine in prav tako steze pa je bil tatinski lovec v dokaj boljšem položaju. Ponavljal sem svoj poziv, naj odvrže puško, on pa svoj »bejž, bejž. Priznam, da mi je malo žvrkljalo po črevesju, ko sem videl cev puške obrnjeno na moj trebuh in si mislil: Dušan, prebrodil si marsikatero krvavo borbo z okupatorjem, po osvoboditvi pa se boril z oboroženimi tolpami, sedaj pa boš tukaj za hrano lisičam. Vendar sem vztrajno pritiskal divjega lovca, tako da se je razdalja med nama zmanjšala na dobrega pol metra. Toda nasprotnik ni hotel odložiti orožja in pripravljen sem bil, da strelja. Pa tudi sam sem bil pripravljen na karkoli. Naenkrat pa se divji lovec odžene na levo pod stezo v skoku, ki bi se kosal z rekordi. Pri tem pa se je z nogami zapletel ter padel na roke in obraz. Na moj klic stoj se je še dvakrat prekopicnil čez glavo in z nekaj skoki zginil v grmovju. Na mestu, kjer je padel, je pustil puško in kapo. Oboje sem pobral, se vrnil na stezo, sedel in si prižgal cigareto. Razmišljal sem, s čim sem ga polomil, da mi je tatinski lovec pobegnil. Če bi bil jaz streljal, bi lahko šel pokušat ričet, čeprav boljši, kot sem si ga sam skuhal za kosilo. Obnovil sem si do podrobnosti postavo, ki mi nikdar več ne bo šla iz spomina. Vse skupaj pa se je odigralo v dobri minuti.

Ko sem zaporedoma pokadil dve cigareti in se nekoliko pomiril, sem začel ogledovati plen. Vojaška puška »Mauser« jugoslovanske izdelave je imela v kopitu vrezano peterokrako zvezdo, znak, da so jo nosili borci — partizani. En naboj je bil v cevi, drugi pa v saržerju, torej zadosti, da bi me lahko krepko preluknjal. Namesto jermena je imela krepko vrv.

Na srnjaka, ki naj bi prišel na Grozdejevo frato sem kratkomalo pozabil. Zamaščeno platneno

kapo sem spravil v žep, dal obe puški na ramo in se odpravil v smeri za pobeglim. Videl sem, da je delal 3—4 metre dolge skoke in da mu veter in visoki grmi niso bili ovira. Na pašniku se je seveda vsak sled za njim zgubil in usmeril sem se proti Migojnicam do domačije čuvaja Franca. Tam sem oddal »corpus delicti« in podrobno opisal tatu z naročilom, naj čuvaj čimprej vse skupaj spravi na PLM Mozirje in dogodek prijavi. Opis se je popolnoma ujemal s kmetom, po domače Grozdejem. Sam sem se vrnil v planine.

III.

Noč v lovski koči na Stonu mi je bila skoraj brez spanja in vedno in vedno sem razmišljal o razburljivem dogodku.

Naslednje jutro sem še bežno pogledal po rogaču, nato pa se naglo spustil v dolino, kjer sem v Rečici ob Savinji že srečal komandirja PLM Mozirje, namenjenega v planine za podrobnejšimi informacijami o dogodku.

Vrnil sem se v planino, kjer sem se zadržal še dva dni. Po vrnitvi v dolino sem na PLM zvedel, da se zadeva še ni premaknila z mrtve točke. Zato sem se s komandirjem domenil, da je poklical dve osebi, ki sta bili po mojem opisu sumljivi.

Pri soočenju sem takoj prepoznal divjega lovca Janeza Ročnika-Grozdeja, doma s Tera, kmeta z 62 ha zemlje.

Občinski sodnik za prekrške v Mozirju ga je obsodil zaradi nedovoljenega nošenja orožja in ogrožanja življenja na 30 dni zapora in odvzem zadržane puške »Mauser«.

Ker me je bolezen kot posledica naporov v NOV prikovala na posteljo, da ne morem v naravi uživati lepote, ki jih ta nudi lovcu, sem z mislimi pobrskal po spominih in napisal to dogodivščino.

Pred pol stoletja na gamse

Alojz Kovač

Bilo je nekaj let pred prvo svetovno vojno. Janez Rabič p. d. Paolkov Janez, lovцем daleč naokrog znan pod imenom Janez, vodja lovov takratnega občinskega lovišča Dovje—Mojstrana, me je kot mladega dijaka povabil — seveda kot gledalca — na gamsov pogon. To lovišče je bilo takrat znano tudi izven meja bivše Kranjske kot eno najbogatejših gamsjih lovišč. Sem so prihajali lovci z Dunaja, iz Prage, Trsta itd. na gamsove love. Mojstrana je bila takrat živahen turistični kraj. Poleg lovcev so se tukaj zbirali tudi prvi plezalci Triglavske severne stene. Velika večina turistov, ki so hodili na Triglav, je šla skozi Mojstrano.

Neke sobote, bilo je konec oktobra ali v začetku novembra, odrineva z Janezom in še nekaterimi lovci in gonjači — nekaj lovcev in gonjačev je prišlo šele naslednje jutro — do lovske kočice v Vratih, kjer smo prenočili. Naslednje jutro na vse zgodaj je bilo pred lovsko kočico zbranih kakih 6 do 8 strelcev, 2 poklicna lovca — Bržoten in Orehovnik — in kakih 10 gonjačev, vsi oboroženi s cepini in derezami. Med gonjači sem opazil starega Turka,

ki je bil že blizu 70 let, pa kljub temu ni odnehal laziti za gamsi. Zraven so bili še Martinek, Kirasir in drugi.

Zdi se mi potrebno, da se pri gonjačih na gamse nekoliko pomudim. To je bil poseben, prirodjen poklic, ki se je podedoval od roda do roda, od očeta na sina, obenem s pridobljenimi nauki in izkušnjami. Delo teh ljudi je naporno in nevarno ter tudi odgovorno, kajti od njih je bil največkrat odvisen uspeh lova. Vsak posameznik je moral natančno poznati smer svoje poti, ki jo je moral prepelzati sam, navezan na svoje znanje. Poznati je moral gamsje stečine, da jih je zapiral, da niso gamsi udarili nazaj. Stare kože vodnice, ki so tak pogon morda že doživele, skušajo s svojim tropom predreti črto gonjačev in tu dostikrat ne pomagajo ne kričanje niti plašilni streli.

Nekateri gonjači so bili poleti zaposleni tudi kot nosači potrebščin za triglavske planinske kočice ali pa kot gorski vodniki. Ti poslednji so bili primorani vsaj za silo lomiti nemščino, ki so se je naučili na ta način, da so starši mlade fante pošiljali za nekaj let na Koroško. Radi enostavnosti so fante dostikrat kar zamenjali. Koroški fant je prišel k nam, naš je pa šel na Koroško.

Znan mi je tale primer. Oče pelje svojega sina Joka (Jaka) na Koroško. Šla sta čez sedlo Mlinca — to je bila takrat, ko še ni bilo karavanške železnice, najbližja zveza s Koroško. Ko zvečer sedita oče in mati pri večerji, pravi mati: Meni je pa dolgčas po našem Joku. — Mama saj sem tukaj, se oglasi fant iz zapečka. Bil je prej doma kot oče.

V gonjačih je bilo nekaj lovske krvi, še več pa so imeli strasti do plezanja po skalovju. Zanimivo jih je bilo poslušati zvečer, po lovu, pri merici vina. Ta je vedel povedati, kako je težko preplezal kako nevarno mesto, oni kako so mu gamsi tik njega ušli nazaj itd. Rod gonjačev je danes izumrl; zato bi bilo težko danes prirediti tak večji lov.

Med strelci — mimogrede omenjeno, so bile samo »višje« glave — sem opazil starega lovca, nekoga Čeha iz Prage. Edino on me je po češko nekaj spraševal. Ta je še nekaj let po vojni bil stalen gost tega lovišča.

Janez da gonjačem še poslednja navodila in ti odrinejo v spremstvu obeh poklicnih lovcev, kajti napraviti morajo velik ovinek. Ostali se pa tudi čez nekaj časa odpravimo na pot. Krenemo kar v bližini kočice strmo navzgor v sončno stran Vrat v predel Kališe. Po kratki hoji že začutimo, da je zrak čistejši, gozd vedno redkejši in drevesa nižja. Kar kmalu pridemo do snežne odeje in gozdne meje. Pred nami se pokaže dolina Vrat v vsej svoji zimski krasoti. Triglav, Stenar in ostali vrhovi se globoko zasneženi bleščijo v jutranjem soncu, Triglavska severna stena pa je v senci, da izgleda grozeče, nad nami pa plavo nebo brez oblaka. Bil je nepopisno lep pogled, ki me je prevzel, čeprav sem že oblezel nekaj vrhov, tudi Triglav.

Spotoma opazim v snegu prve gamsove sledove, v zraku pa čujem neke kričeče glasove. Janez pravi, že čakajo, namreč krokarji, ki slutijo, da jih čaka dobro kosilo, drobovje iztrebljenih gamsov.

Pridemo do prvega stojišča, izsekano rušje, deska za sedež, to je vse. Strelcu, ki je ostal tam, da Janez potrebna navodila — kakor pozneje tudi vsakemu strelcu posebej, to je na smer, začetek in konec pogona itd. V nadaljevanju pota spodimo tropič gamsov. Janez pripomni, da le ne bi šli v pogon, ker bi nam to lahko pokvarilo pogon. Obrnili so se v nasprotno smer.

Po treh urah strme hoje dosežemo zadnje stojišče. Tu je bilo snega že do pod kolena. Pri ukripljenem macesnu viharniku ostane zadnji strelec. Midva z Janezom zlezeva nekoliko više, desno od

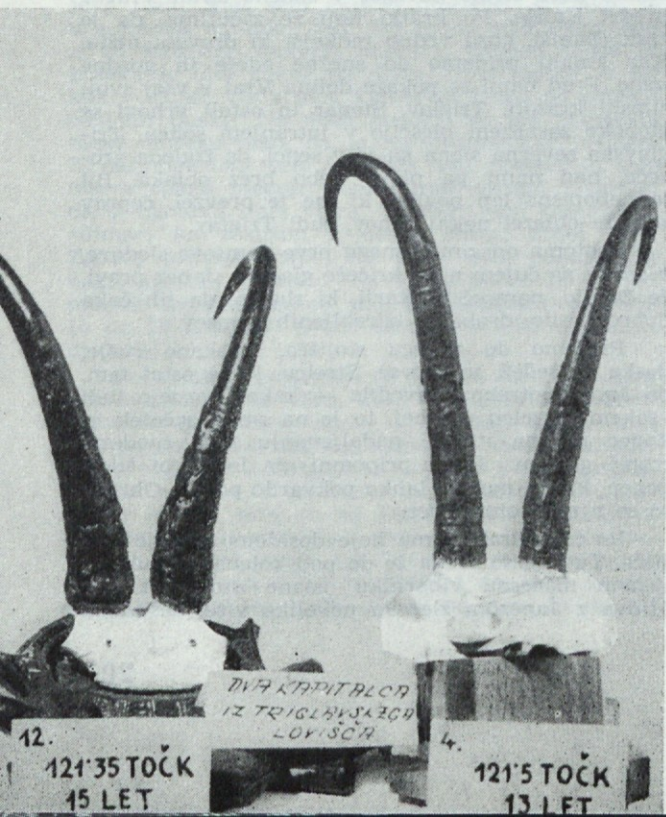

Foto D. Ožbolt

strelca. Kakih 150 korakov od njega najdeva manjšo votlino, zlezava vanjo, oblečeva rezervno obleko, udobno sedeva in potipljeva po dobrotah v nahrbtniku. Janez privleče iz notranjega žepa stekleničko z »gajstom«, češ da je požirek žganja najboljše sredstvo proti prehladu, ker sva prepotena. Danes mu dam prav. Napravil sem prvi požirek žganja v svojem življenju. Med okrepčevanjem se razgledujeva po nasprotnem skalnatem robu oz. bregu v smeri pogona in na strelca pod nama. V daljavi pa so se bleščali vrhovi Julijskih Alp. Medtem ko se ogledujeva, zapaziva gamsovo kozo s kozličem, ki gre za nama po najinih stopinjah in tik mimo votline. Čudno, da naju ni dobila v nos.

V daljavi odjekne komaj zaznaven strel. »Začetek,« reče Janez. Trajalo je pa še pol ure, da se je pokazal prvi gams na nasprotnem bregu, kjer obstoji in opreza. Janez me pouči, da je to koza vodnica. Nenadoma se spusti po stečini naravnost proti strelcu, za njo pa trop gamsov drug za drugim; bilo jih je okoli 40. Sli so v elegantnih skokih nekaj deset korakov mimo strelca. Na moje začudenje ta ne strelja. »To je sama ‚kozarija‘ in

Foto I. Fabjan

mladi kozli,« mi pove Janez. Med tem se že pokaže samcat gams, ki gre tudi proti strelcu, od časa do časa oprezujoč. »To je star kozel, pazi, tega bo streljal,« pravi Janez. Strelec je moral imeti zelo ugoden veter, pustil je gamsa prav blizu tako, da se je Janez že začel jeziti: »Hudič, zakaj ne strelja?« Vtem počni, gams se prevrže in drsi nekaj korakov po snegu, za njim se pa pokaže rdeč tir. Za manjšim tropom kozarije prideta dva posamezna gamsa, lovec ju pusti brez strela, nato zopet dva, prvi pade, drugi gre brez strela. Prišlo je še nekaj manjših tropičev, opaziti je bilo, da med njimi ni več prvotne »discipline«. Nekaj so sumili, begali sem in tja, se razkropili na vse strani in tudi nazaj.

Ko se prikažejo na nasprotnem robu gonjači, tudi midva zlezava otrplih nog iz votline in greva do strelca. Janez odreže dva ruševa vršička ter jih poda lovcu s čestitko, ki si jih zatakne za klobuk. Gamsoma da »zadnji grižljaj«, vsakemu vršiček rušja v gobček. Takoj nato se Janez pripravi k puljenju »čopa«. Imel sem občutek, da je to delal zelo natančno, naravnost slovesno. Skrbno je čupal šopke dlak, jih polagal na papir, nazadnje zavil, priložil dve palčici (da se dlake ne bi polomile), povezal z vrvice in izročil strelcu. Najstarejši gonjač je urno iztrebil oba gamsa. Krokariji, ki so med streljanjem zginili, so se zopet pojavili in glasno kričoč krožili nad nami, čakajoč, da se mi umaknemo z njihovo pojedino.

Kolik je bil končni plen tega lova, se ne spominjam več. Vem samo toliko, ko smo gredoč pobirali srelce, da je vsak imel svoj plen. Jaz sam sem b'l nadvse zadovoljen, saj sem videl ta dan okoli 80 gamsov. Menim, da sem tega dne zapadel strasti lova na gamsa.

Čeprav je preteklo toliko let od tega doživetja, se ga spominjam tako živo, kakor bi ga bil doživel pred letom dni. Zato sem ga tudi zapisal, predvsem pa v spomin takratnim mojstranskim lovcem-gamsarjem in gonjačem, ki vse že krije zelena ruša.

Potrebno se mi zdi pogledati v zgodovino tega lovišča. Ustno izročilo nam pove, da je bilo okoli sredine 18. stoletja v tem lovišču tako malo gamsov, »da je bilo treba tri dni hoditi po planinah, da si videl gamsa, in še to le, če si imel srečo«. Krivi temu so bili divji lovci, ki so lovili divje, roparsko, brez čustva do živali. Kolikor domačim divjim lovcem ni uspelo uničiti divjadi, so prišli še divji lovci iz Trente. Izročilo pravi, da so bili ti tako predrzni, da so prišli loviti prav do Mojstrane. Dr. Kugy, ki jih je jemal za vodnike in jim ni dovolil jemati s seboj puške, piše o njih, »da so ob pogledu na gamsa popolnoma ponoreli, jih na vse načine plašili in tekli za njimi«.

Glede divjega lova se je stanje izboljšalo šele proti koncu 18. stoletja, ko so novi lovski zakupniki kakor tudi oblast nadzor nad loviščem poostriili in dosegli, da se divji lov ni izvajal več javno in brez strahu. Deloma je k temu pripomoglo tudi izboljšanje življenjskih pogojev v Dolini in Trenti.

Prva skrb novih lovskih zakupnikov je bila, kako razmnožiti gamsa. Po pripovedovanju Janezovega ččeta, ki je bil tudi vodja lovov, so za več let močno omejili odstrel gamsov kozlov, koze pa so sploh zaščitili. V kakih 10 letih je bil stalež gamsov zopet dober. Tudi pozneje so streljali le kozle in kaka koza je padla véasih na pogonu pomotoma ali pa z izrecnim dovoljenjem. Če je pa kdo ustrelil kozo na zalazu, ta je bil tarča raznim šalam za tisti dan.

Eden ali drugi bo očital, da so zaradi takega lova — zaščite kozà — gamsi nazadovali tako v teži kakor v trofeji. Temu bi rad pokazal s srebrnimi in zlatimi kolajnami odlikovane Janezove in

Bržnotne trofeje, ali pa bi mu naložil takega zakrnelega gamsa za 3 ure na pleča.

Vprašujemo se, kakšen je stalez gamsov danes v Sloveniji nasploh. O tem sem govoril z nekaterimi starejšimi lovci iz območja Julijskih Alp, Karavank in Kamniških planin. Prav vsi so trdili, da je stalez gamsov 50 % manjši, kot je bil med obema svetovnima vojnama ali pa še prej. Res je, da so se gamsi pojavili v nekaterih gozdnih predelih — morda na škodo srnjadi — kjer jih prej ni bilo. Gotovo pa je, da je stalez gamsov v visokogorskih revirjih nezadosten. Res je, da so prva leta po osvoboditvi bili gamsi v nekaterih loviščih po ne-
lovcih zdesetkani. Pa tudi lovci z dokumenti v žepu so streljali po gamsih, pa te plemenite divjadi niti poznali niso. Znan mi je primer prodaje gamsov s trofejo vred. Toda to se je preživelo. Danes, po 18 letih, bi moral biti stalez gamsov popoln, pa ni. Krivimo planince in smučarje, toda ti so pred vojno tudi že bili. Smučarji morda sedaj manj vznemirjajo divjad kot nekdanj, ker se koncentrirajo bolj ob žičnicah. Pomanjkanje paše tudi ne pride v poštev; te je v splošnem več, ker je v planinah manj živine kot kdaj prej, predvsem ovc. Nadzorstvo v loviščih ni slabše kot nekoč, toda gamsov ni. Zakaj jih ni? Ker jim nismo dali časa, da bi se razmnožili, ampak smo takoj začeli s takšnim odstrelom, kot da imamo stalez popoln.

Da bomo dosegli v naših gorskih loviščih tak stalez gamsov, kakor bi glede na prehrano in druge življenjske okoliščine lahko bil, naj velja pravilo: Čim manj odstrela gamsov kozlov, in to strogo gojitveno, in popolna zaščita koza in kozličev. Koze in kozličje naj bi streljali samo v izrednih primerih, če so tako telesno slabotni, da je gotovo, da ne bi preživel zime. Šele potem, ko bo stalez zadovoljiv, začnimo z urejanjem spolnega razmerja 1 : 2. Morda se bo med tem ugotovilo, da je ta teorija pravilna, kajti o gamsu vemo še zelo malo, niti kdaj je gams spolno zrel.

Iz nekdanjih primorskih lovišč

Peter Dobrila

Ko listam po letnikih naše revije LOVEC, zlasti tistih, ki so izšli po osvoboditvi, naletim v njih le redko na kak spis o lovu v Slovenskem primorju. Kar je napisanega, pa je tako skromno, da iz tega ni mogoče izluščiti prave podobe o lovskem življenju v tem delu naše domovine.

Povsem razumljivo je, da v času, ko je tudi ta del naše zemlje bil v krempljih črnožoltega dvoglavca orla in za tem ponižan trpel in umiral pod šapo fašistične volkulje, ni imel možnosti, da bi se izobraževal in enakopravno udeleževal tudi v lovstvu.

Danes pa, ko je z našo socialistično družbeno ureditvijo sproščen lov kot športno gospodarska panoga tudi v Slovenskem primorju, vendarle ne zve-
mo kaj več o lovu iz teh krajev.

Težko bi pisal o razvojni poti primorskega lovstva po osvoboditvi, ker se nisem lovsko izživljal tam, kjer mi je tekla zibelka in kjer sem kot otrok gledal naravne lepote, ki osvajajo srce in nenehno

vabijo v lovčev raj. Zabeležil bi rad zgolj nekaj spominov, ki me vežejo na kraške skale, na lovska doživetja v preteklosti do devetnajstoosemnajstega leta, ko sem moral pred okupatorjem zapustiti rojstni kraj in svoje drage.

Lovišče, o katerem tu govorim, je bila zaokrožena lovna površina katastralnih občin: Draga in Gročana (sedaj pripadata Italiji), Vrhpolje, Nasire in Mihele (takrat pod občino Očizla-Klanec v sodnem okraju Koper), Hrpelje, Tublje in Slope (tedaj pri občini Materija v sodnem okraju Podgrad). Vse skupaj pa je spadalo pod istrsko deželno oblast. Lovišče je zajemalo tudi Kozino in Kačiče ter samostojno občino Rodik, ki so spadale pod sodni okraj Sežana ter goriško deželno oblast.

Prav čez to lovišče so že takrat vodile pomembne prometne žile: železnica Divača—Kozina—Pula ter Kozina—Trst in cesti Divača—Pula ter Reka—Trst, s križiščem na Kozini.

Kozina, majhna kraška vasica, je premogla komaj 35 hišnih števil, v katerih je prebivalo le okrog 170 ljudi. Zaradi svoje turistične privlačnosti pa sta v tej vasici cvetela gostinstvo in trgovina s tremi gostilnami, tremi restavracijami, tremi hoteli, dvema mesnicama in pekarijo. Premogla je tudi motorni mlin. Kozinci so živahno sodelovali v prosvetnih in gospodarskih organizacijah, med katerimi je bil tudi klub za raziskovanje kraških jam. Podobno delovanje je razvijala tudi sosednja vas Hrpelje. Kozina je takrat pomenila gornjemu delu Istre in vzhodnemu delu Krasa ne le prometno križišče, ampak tudi kulturni in turistični center, lov-
cem pa središče tedanjega lovišča, ki je takrat obsegalo približno 10 000 hektarov lovne površine.

V davni preteklosti so del krasa pokrivali hrastovi gozdovi z vse vrste divjadjo. Sekire, ogenj in paša pa so te površine spremenile v goščavo, čez katero je potegnila burja, ki poslej že strelja grebe po krasu in poleg hudih nalivov z njeletja odnaša plodno zemljo. Kar pa je v zatišjih in globinah ostalo plodne zemlje, še zdaleč ni zadostovala za preživljanje; zato so mnogi morali iskati kruh izven doma in v raznih poklicih.

Gore, hribi, griči in neštete kraške globače so tu in tam skrivale svoja kamnita rebra pod skromno senco redkih borovih gozdičkov, hrastja, cerovine, črnega in belega gabra, redkega javora, plemenitega kostanja, drenovine, brinja, robidovja itd. Prav sredi tega lovišča stoji hrib Videž, ki nudi pregled čez vse to lovišče in očarljiv razgled na tržaški zaliv do italijanske obale, vzdolž valovite Istre, čez Slavnik v hribovito Cičarijo in Brkine, na gorska masiva Vremščico, Nanosa in tja do idrijskih in tolminskih gora do očaka Triglava.

To lovišče je bilo revno s poljskimi in gozdnimi kulturami, zlasti pa z vodo. Kljub temu je bilo divjadi dovolj, kakih 400 srnjadi, 600 zajcev, 300 korn, tri kite poljskih jerebic in okoli 1000 skalnih golobov. Poljska jerebica v tem lovišču ni imela življenjskih pogojev. To pa ni motilo lovsko družbe, ki je imela polne mošnje denarja, da ne bi vsako pomlad dobila s Češke 20—30 parov živih jerebic, ki so z obilnim zarodom nudile na jesen tja do konca septembra mnogo lovsko-športnega užitka. Pozneje, ko je čez Kras potegnila mrzla jesenska burja, je bil lov na poljske jerebice brezuspešen zato, ker niso več držale. Spodene so navadno letele izredno visoko in daleč, zato je bil odstrel posameznih le slučajen. Še pred zimo so se po lovni sezoni preostale poljske jerebice združile v večje kite ter se morda odselile v kraje, kjer so našle boljše pogoje za prezimovanje, od koder pa se spomladi niso vračale. Poskusi, da bi poljsko jerebico obdržali tudi čez zimo v lovišču, se niso obnesli.

Avtor 1913, v ozadju Videž

Spomladi je tu in tam v lovišču pedpedikala prepelica in celo gnezdila. V večjem številu se je ta najmanjša divja kokoška pojavila le ob ugodni jesenski selitvi, se zadrževala po nekaj dni in še to le ob dobrem kritju in morda zato, da se je odpočila za nadaljnje potovanje.

V drugi polovici oktobra so se v tem lovišču vsako leto pojavili kljunači in se v njem zadrževali po nekaj dni v deževnih dneh in oblačnih nočeh. Kljunače so lovili posamezno in tudi skupinsko s šolanimi ptičarji. Ker lovci niso mogli psu slediti skozi nepregledne goščave, so mu obešali na vrat zvonček (kraguljček), ki je opozarjal lovce, kje šari pes. Če je zvonček utihnil je bil to navadno znak, da pes stoji pred divjadjo.

Manj naporen in bolj uspešen je bil lov na kljunače z gonjači. Dobro se še spominjam, ko je bilo konec oktobra 1912 na velikem skupnem lovskem pogonu v Tubeljski gori popoldan spodenih nad 300

kljunačev in od teh pobranih okrog 120. Ob takem izrednem pojavu kljunačev je bil naslednjega dne lov obnovljen, vendar brez uspeha. Minula noč je bila namreč jasna in svetla in kljunači so odleteli, da je Tubeljska gora ostala prazna.

Mimogrede naj omenim še to, da so nekateri lovci pri lovu na kljunače v goščavah uporabljali puške z izredno kratkimi cevmi, tako da jih niso ovirale pri urnih okretih za streljanje.

Pozno jeseni, ko je pod nogo škrtnila že zmrznjena zemlja, je včasih zletela pred psom ali lovčcem kozica, ki so jo tržaški lovci imenovali »mangia pallini«. To je ptica, ki »žre šibre«. Drugih posebnih lovnih ptic v tem lovišču ni bilo.

Lovska družba se je trudila in trošila težke denarje za to, da bi v lovišču naselila fazane. V ta namen je na vrtu mojega očeta zgradila prostorno kletko iz kovinske mreže, ki naj bi služila za vzrejo fazanov. Nekaj let zaporedoma je potem naročala in prejemala s cesarskega Dunaja tudi po 200 fazanzjih jaje in jih plačevala po kroni, t. j. približno 400 sedanjih dinarjev. Pod domačo kokljo se je izleglo do 80 % kebčkov, vzredilo pa komaj polovico. Ko pa se je pričel lov na fazane — teh ni bilo niker. Nihče ni vedel, kam so izginili. Zato je lovska družba potem dobivala fazanje družine ter jih spomladi spuščala v lovišče. Vendar se tudi ta način ni obnesel, ker v lovišču ni bilo primernih poljskih kultur, ne vode in ne primernih remiz.

Prav dobro pa so se v tem lovišču počutili kozuharji: lisice, divje mačke, jazbeci, dihurji, podlasic, kune belice in ververice. Pod Slavnikom so 1902 uplenili celo risa. Ta žival je bila kot zgodovinska trofeja izročena tržaškemu muzeju.

Prikladna lega in obilica omenjene divjadi je mikala tržaške lovce, da pri dražbah niso skoparili z denarjem in tako domači lovci niso mogli blizu in so ostali le čuvaji ali gonjači. Letna zakupnina za to lovišče je tik pred prvo svetovno vojno znašala, kolikor se spominjam, 2000 avstrijskih kron, kar bi bilo danes ca. 800 000 dinarjev. Tržaška lovska družba je imela lovišče v zakupu nepretrgoma petnajst zakupnih dob, to je približno 75 let. Člani družbe so bili: Edvard Sigmund in njegov sin veleindustrialec, veletrgovec Egon Buchreiner, zdravnik Gvido Buchreiner, zdravnik Giovanni Huzsak, delničar paroplovne družbe Loyd in njegov sin Mario, ing. arh. Gastone Boideschen gradbenik v Trenti, dobro znani gamsar in drevesničar, lesni industrialec Albert Boideschen, borzijanec Emilio Geiringer, ladjedelničar ing. Robert Scharbert, linijski kapitan vojne mornarice Adolf von Bobrick in dalje v Trstu živeči trgovci grške narodnosti: Gianoppollo, Sevastoppollo, Gostomeni, Negriponte, Basilli itd., torej lovska družba različnih narodnosti in različnih lovskih kvalitet.

Omenim naj še, kako je ta pisana lovska družba gospodarila v lovišču. Ker so bili vsi člani te lovske družbe več kot dobro situirani, jim lovina ni pomenila kos mesa, pač pa trofejo in lovski športni užitek.

Nadzorstvo lova je lovska družba v celoti zupala nadlovcu Miškotu, kakor se je po domače reklo pri hiši mojega očeta. Nadlovcu so pri nadzorovanju pomagali poklicni lovci in dva pomožna, vendar zaprisežena lovstva čuvaja. Pri izbiri lovskih čuva-jev je bila lovska družba mnenja, da more biti dober lovski čuvaj le strasten divji lovec. In v praksi se je izkazalo, da je bilo tako mnenje po večini pravilno, saj so taki divji lovci postali dobri lovski čuvaji.

Nadlovec Miško-Franc Dobrila 1913

Lovska družba je od lovskih čuvajev terjala predvsem poštenost, brezpogojno disciplino, pogumnost ter sposobnost. Za trde službene pogoje so pa bili primerno oškodovani z dobro plačo, nagradami in streljino. Dohodki lovskih čuvajev so bili povprečno:

	à kron	Približna vrednost v sedanjih dinarjih
I. Mesečne plače:		
a) nadlovca	60	24 000
b) poklicnega lovca	45	18 000
c) pomožnega lovca	20	8 000
II. Dnevnice za spremstvo lovcev ali za sodelovanje na skupnih oziroma individualnih lovih		
	5	2 000
III. Nagrade:		
a) za zasačenega lovca-zankarja	25,2	10 000
b) za zasačenega divjega lovca z odvzecom puške	25	10 000
c) za zasačenega divjega lovca brez odvzema puške	15	6 000
Nagrade so bile izplačane po izreku kazni		
IV. Strelnine:		
a) za uplenjeno lisico, jazbeca, divjo mačko, kuno, dihurja in podlasico	6	2 400
b) za klatečega se psa ali mačko	2	800
c) za ujede	1	400
d) za vrano, šoj	0,25	100
Vse kože kožuharjev, ki so jih uplenili lovski čuvaji bodisi s puško, pastjo ali na strup, so bile njihove in so jih lahko prodali, izkupiček pa obdržali. Tržna cena kožuharjev je bila tedaj približno tale:		
lisica	5	2 000
kuna belica	10	4 000
dihur	4	1 600
jazbec	3	1 200
divja mačka	4	1 600
podlasica	1	400
V. Vsi lovski čuvaji skupaj so zasačili ali uplenili na leto povprečno:		
a) 5 divjih lovcev — zankarjev in prejeli	125	50 000
3 divje lovce z odvzecom puške	75	30 000
2 divja lovca brez odvzema puške	30	12 000
Skupaj:	230	92 000
b) 50 lisic in prejeli	300	120 000
25 kun belic	150	60 000
3 dihurje	18	7 200
20 jazbecev	120	28 000
15 divjih mačk	90	36 000
6 podlasic	36	14 400
20 klatečih se psov	40	16 000
30 klatečih se mačk	60	24 000
50 ptic ujed — različnih	50	20 000
100 vran	25	10 000
150 šoj	37	14 800
Skupaj:	926	370 400
c) za prodane kože kožuharjev so prejeli povprečno na leto za:		
30 lisic	150	60 000
20 kun belic	200	80 000
3 dihurje	12	4 800
15 jazbecev	45	18 000
10 divjih mačk	40	16 000
3 podlasic	9	3 600
Skupaj:	456	182 400
VI. Dnevnice: Lovski čuvaji so za spremstvo lovcev po lovišču, ali da so sodelovali na skupnih pogonih in individualnih lovih povprečno 50-krat na leto, prejeli		
	250	100 000
VII. Strelnine: lovski čuvaji so prejeli za vsakega srnjaka, uplenjenega v njihovih rajonih:		
a) če ga je uplenil član lov. družbe	10	4 000
b) če ga je uplenil lovski gost	15	6 000
V tem lovišču je bilo vsako leto uplenjenih povprečno 40 srnjakov.		
Streljina je znašala povprečno	425	170 000

VIII. Skupni prejemki lovskih čuvajev so se sukali približno takole:

	mes. kron	letno kron	mes. din	letno din
a) plača nadlovca	60	720	24 000	288 000
nagrade + streljine	47,5	570	19 000	228 000
Skupaj:	107,5	1290	43 000	516 000
b) plača poklic. lovca	45	540	18 000	216 000
nagrade + streljine	47,5	570	19 000	228 000
Skupaj:	92,5	1110	37 000	444 000
c) plače dveh pomožnih čuvajev	40	480	16 000	192 000
nagrade + streljine	95	1140	38 000	456 000
Skupaj:	135	1620	54 000	648 000

IX. Skupni prejemki lovskih čuvajev so znašali

	335	4020	134 000	1 608 000
--	-----	------	---------	-----------

Naj pripomnim, da lovski čuvaji razen mesečnih plač, nagrad, streljin in dnevnice niso prejemali nikakih dodatkov niti za obleko niti za obutev in niso bili socialno zavarovani. V primeru, da se je lovski čuvaj pri izvrševanju svoje službe ponesrečil in je moral zaradi tega v bolnišnico na zdravljenje, je lovska družba prostovoljno nekaj prispevala k stroškom zdravljenja. Če je lovski čuvaj doživel nezgodo in je bil pri tem telesno lažje ali težje poškodovan po krivdi člana lovske družbe ali lovskega gosta, je moral le-ta poravnati vse stroške zdravljenja. V primeru, da je lovska nezgoda terjala trajno invalidnost ali celo življenje lovskega čuvaja, je lovska družba izplačala njemu in njegovi ženi (vdovi) enkratno denarno podporo (odpravnino), katere višina pa ni bila nikdar vnaprej določena. Kolikor je meni znano, se je v tem lovišču smrtno ponesrečil en sam lovski čuvaj in to v trenutku, ko je nameraval zamenjati naboj v puški — prednjači.

Lovski čuvaji so morali opravljati svojo službo pod kontrolo z vsakodnevnim obhodom lovišča v vseh letnih časih. Ta služba pa ni bila omejena le na pokončevanje roparic, pregon divjih lovcev ter vodenje lovcev na odstrel plemenite divjadi. Lovski čuvaji so morali posvečati vso skrb tudi gojitvi divjadi, razen tega pa so se ukvarjali tudi s šolanjem lovskih psov ptičarjev in jamarjev.

V hudi poletni vročini in suši so morali lovski čuvaji napeti vse sile pri vzdrževanju skritih in po suši ogroženih napajališč za divjad. Oskrbovanje napajališč za divjad, zlasti za srnjad, je terjala od lovskih čuvajev silnih naporov in brezmejno požrtvovalnost, saj so morali vodo nositi v brentah ali jo voziti v sodčkih. Še sedaj imam prijeten občutek, če se spomnim, kako sem kot fantič pomagal očetu in lovskim čuvajem pri donšanju vode.

Vsi lovski čuvaji so poznali lovišče, zlasti pa svoj rajon kot svojo dlan; zato jim nadzorovanje lovišča in pregled nad staležem divjadi nista delala posebnih težav. Svoje varovance, posebno srnjad, so poznali do zadnje živali in so glede tega vodili celo evidenco o staležu bolne srnjadi, ki so jo morali po naročilu lovske družbe, pokončati, zlasti če se je med srnjadjo pojavila kužna bolezen.

Nekako pred šestdesetimi leti je v tem lovišču močno ogrožal srnjad nosni obad. O tem bolezenskem pojavu je lovska družba — s pristankom oblasti — odredila odstrel bolne divjadi ne glede na njen spol in starost ter ne glede na lovopust. Pri zatiranju nosnega obada so sodelovali tudi lovci iz sosednjih lovišč. Trebljenje bolne divjadi je trajalo nekaj let. Ta način zatiranja nosnega obada je bil sicer za divjad krut, rodil pa je pozitivne in zadovoljive uspehe.

Kakor danes, tako se je tudi takrat pričela lovna sezona na srnjaka s 1. junijem. Pred lovno sezono so morali lovski čuvaji poročati lovski družbi o stanju srnjakov, urediti čakališča in visoke preže, steze pa nasuti z zemljo za tiho hojo.

V času gnezditve pernate divjadi so morali lovski čuvaji poiskati gnezda, da so jih obvarovali pred koso. O najdenem gnezdu je bil opozorjen lastnik parcele, ki je proti primerni nagradi pustil okrog gnezda nekaj kvadratnih metrov stoječe trave. Ko so izleženi kebkci zapustili gnezdo, je lastnik parcele prejel dogovorjeno nagrado. Včasih se je zgodilo, da je kosec naletel na gnezdo z jajčnimi lupinami. Pustil je okrog gnezda nekaj stoječe trave, nekaj dni kasneje prijavil najdbo gnezda in spravil v svoj žep nagrado. Nagrada za najdbo in obvarovanje gnezd lovne perjadi je bila stalna. Za nagrado so se potegovali tudi otroci in pridno prijavljali gnezda, ki so jih do izselitve ljubosumno prikrivali. Nagrada za najdeno in očuvano gnezdo jerebice ali kotonre je znašala 15 kron, to je ca. 6000 dinarjev. Tak način nagrajevanja je vplival zlasti na mladino vzgojno.

Pri zatiranju divjega lovstva so v tem lovišču sodelovali po želji lovske družbe tudi orožniki, seveda v svojih črnih uniformah in lesketajočimi se čeladami, da so bili že od daleč vidni. Zato orožniki pač niso čuvajem dosti koristili, pač pa so bili pri hišnih preiskavah osumljencev temeljiti.

Lovska družba pa slovenskim čuvajem ni bila preveč naklonjena. Tako je pred kakimi petdesetimi leti zamenjala slovenske čuvaje z Nemci. Lepa dne se je pri očetu zglasil človek v brezhibnem lovskem kroju s popolno lovsko opremo in čistopasemskim jazbečarjem. Iz nemških dokumentov je bilo razvidno, da se je imenoval Wisler, doma iz nemškega Graza in da bo v bodoče nadziral to lovišče. Moj oče mu je razkazal mejo lovi-

šča. Ta človek pa se je le s težavo sporazumeval s domačimi, ki so ga kot tujca črtili in mu nagajali. Zato se ni mogel v službi kaj dobro izkazati in je na tihem odšel, od koder je prišel. Za njim so zopet domači lovci prišli v veljavo.

Del članov lovske družbe je izhajal iz starih, v Trstu rojenih in tamkaj živečih Nemcev, Svičarjev in Čehov, drugi del pa iz starih, v Trstu rojenih in tamkaj živečih grških trgovskih družin.

Prva skupina članov je lovila parklasto divjad na vse lovske pravične načine in je bila pri odstrelu izbirčna. Uporabljali so le kroglo. Poljsko divjad so lovili izključno s šolanimi ptičarji po vseh pravih tega lova. Uspehi so bili tudi primerno dobri. Podobno so lovili tudi kotonre, le da je lov zaradi hoje po skalnatem terenu napornejši. Pri lovu na kotonre je prišel pes ptičar v poštev navadno le v toplem južnem vremenu, ko so te ptice držale in se zadrževale po goličavah. V takih dnevih so se dvigale šele prav pod nogami in le redko vsa kita. Izbežati je bilo treba domala vsako kotonro posebej iz brinovnega grmička, šopa trave ali izmed kamenja. Odstrel iz takih položajev ni bil težaven. Neprimerno težji in manj uspešen pa je bil lov na to ptico ob mrzli jesenski burji, ko so se kotonre tiščale v skalovitih z grmičevjem poraščenih zavetiščih, kjer so tako tekle, da jim je dober pes komaj sledil, preden so se izven strelne daljave bliskovito spustile navzdol. Tedaj so kotonre lovili največ z gonjači.

Druga skupina te lovske družbe — po večini grške narodnosti — ni imela smisla za lov na parklasto divjad s čakanjem ali na zalazu, niti se ni navduševala za lov na pernato divjad. Navdušena pa je bila za manjše in večje pogone na zajce, srnjad in lisice, seveda s šibrenico. Na voljo te skupine lovcev so bili vsako leto organizirani 3—4 pogoni večjega obsega, imenovani »parada«. Na takem pogonu je nastopilo tudi do 100 gonjačev in 50 ali še več strelcev, med njimi mnogo vabljenih gostov. Lovili pa so po hribih in v predelih, ki so bili za individualni lov neprimerni. Na takih lovskih »paradah« so bili gonjači (paradori) opremljeni s palicami in ropotljami — to so deščice z obešenimi kroglicami.

Na teh pogonih je vladala stroga disciplina. Vsak prekršek lovske discipline je bil kaznovan z izključitvijo iz lovišča.

Po dopoldanskem pogonu so lovci, vodniki in gonjači na zbirališču dobili kompletno izvrstno kosilo, ki so ga pripravile kuharice pod vodstvom moje pokojne matere. Med kosilom je bila vsa lovina lepo razporejena po tleh. Popoldanski pogon se je končal z mrakom. Zadnjih pogonov ni bilo. Pač pa so se po zaključnem celodnevem lovu vsi lovci zbrali v toplem »salonu« mojega očeta, kjer so ob skodelici ruskega čaja, črne kave ali mleka pokramljali in si razdelili lovino.

Lov na zajce po gmajnah se je izvajal navadno v strelcih. Na vsakega lovca sta prišla po dva gonjača. Gonjači so vstalega zajca najavili s klicem »oč-oč-oč« — kar je pomenilo dlakasto divjad. Za pernato divjad je bil klic »segna-segna«.

Pri grški skupini lovske družbe je bil lov na zajce v strelcih po kraški gmajni zelo priljubljen zato, ker je bil lagoden, zabaven in uspešen. Po golih gmajnah, ki so bile tu in tam poraščene s pritlikavim brinovim grmičevjem, so se zajci držali v suhem vremenu in v burji. Loviti pa je bilo treba proti burji, sicer zajec ni držal na strelno daljavo.

Tako sem skušal opisati lovske razmere in navade na slovenskem Krasu pred prvo svetovno vojno in to tako, kakor sem jih sam doživljal. Prav bi bilo, da bi nekdo opisal lovske razmere na Primorskem med obema vojnama, pa še nekdo, kako je dejansko s tamkajšnjim lovom danes.

Foto Vl. Pleničar

iz louskega oprtnika

Na visoki preži

K smotrnemu odstrelu srnjadi v veliki meri pripomorejo visoke preže. V zgodnjih jutranjih in poznih popoldanskih urah lovec z visoke preže nemoteno opazuje vsa dogajanja okoli sebe.

V revirju Rozalije sta mi letošnji junij in posebno julij z izredno lepim vremenom omogočila, da sem sam ali v družbi s prijateljem Milanom presedel mnogo ur na preži v Skarjah. V zgodnjih jutranjih urah še v popolni temi sva zasedla prežo. Vsako izmed teh juter je bilo doživetje zase. Pričelo se je z rahlim čebljanjem sinic, kukanjem kukavic, gruljenjem golobov, žvižganjem kobilarjev, hreščečimi glasovi fazanov, krakanjem vran in hrapavim zadiranjem gozdnih stražnikov — šoj. Vsi ti glasovi so se spajali v jutranjo simfonijo kot pozdrav novemu dnevu. Če je v to simfonijo vpadel še hripav »bau« »bau« srnjaka ali bevskanje lisjaka, je bil muzikalni užitek lovca kar popoln.

Po večkratnem čakanju na preži se mi je le čudno zdelo, da ni izstopala srnjad, ki je v tem predelu dobro zastopana. Neko jutro, ko sva z Milanom bila na poti k preži, sva na hribčku pred prežo opazila silhueto premikajoče se živali, ki je bila še najbolj podobna psu. Zaradi velike razdalje in slabe vidljivosti na strel ni bilo misliti. Hudovala sva se na potepuške pse, njih gospodarje in obljubljalca smrt potepuškim mrcinam. Povzpela sva se na prežo ter čakala. Minilo je slabe pol ure, ko zaslišiva v gozdu za seboj šum, ki se je naglo bližal in postajal vse močnejši. Naenkrat je bila levo od preže vsa upehana srna, ki ji je v razdalji kakih 8 metrov sledil velik volčjak, ki je tiho gonil. Srna je z zadnjim naporom preskočila potoček med jelševjem, razbojnika pa je še pred potočkom zadel roj šiber, ki ga je pognal v potoček in smrt.

Toplo mi je bilo pri srcu, občutek, da sem opravil dobro delo, me je ogrel. Obrnil sem se k Milanu, ki mi je z roko že nakazoval drugi cilj, zopet volč-

jaka. Ko je drugi ropar zaslišal strel in premetavanje svojega »pajdaša« v potočku, je na kakih 80 metrov obstal in poslušal. Ta trenutek sem izkoristil in mu poslal kroglo v mrhasta pleča. Strahovito je zarjul ter se pognal še kakih 40 metrov navkreber, kjer je negibno obležal.

Bokarica je dobro opravila svoje delo. Če bi bil imel zgolj kroglo ali samo šibre, bi mi ena mrcina ušla; Milan je bil namreč brez puške.

Čakanja v naslednjih jutrih so bila zopet brezuspešna, vendar je po petih dneh le izstopil srnjak. Zelo hitro je prečkal ozko jaso in izginil v gozdu, tako da ga nisem mogel oceniti. Gozd se tam končuje v obliki trikotnika. Srnjak je ta trikotnik prečkal in se je zopet pojavil na planem v detelji. Ocenjeval sem ga in opazoval in ko sem prišel do zaključka, da je zrel za odstrel, mi je kazal zadnjo plat, da nisem smel streljati. Zatem sem bil teden dni zadržan. Potem sem zopet sedel na preži in čez jaso jo tako brezskrbno primaha lisica, da sem se čudil. Sprožil sem in počakala je.

Vrednost preže je rasla — 2 volčjaka in lisica. 22. julija zju-

traj je padel še srnjak. Prišel je po poti kot prvič, izstopil pa nekoliko više v sadovnjaku, ker se pa bila detelja že pokošena. Milan mu je dal zadnji grižljaj, meni pa smrekov vršiček.

Ernest Rečnik

Jazbec v kleti

Pod noč 11. avgusta 1963 je sosedova gospodinja zaprla v klet kokljo, da bi tam nehala kokati. Zaradi obilnega dela se je na kokljo spomnila šele 14. avgusta in brž šla odpirat vrata. Ker se pa kletna vrata nikakor niso dala odpreti, je poklicala na pomoč svojega vnuka. Ta je ugotovil, da je pred vrati kup zemlje za veliko mravljišče. Ko sta končno le odprla vrata, sta videla, da je nekdo požrl kokoš in da je v kleti izkopanih več rogov. Fant je z daljšo palico jel drezati v rove, ko je naenkrat izkočila siva žival in šinila v drugi rov. Oba sta bila prepričana, da je lisica, pa tudi, da jo sama ne bosta ugnala. Zato sta poklicala starejšega lovca, ki me je, ko sem šel ravno mimo, povabil, da pomagam. Kot mlad neizkušen lovec sem šel malo obotavljaje se za njim v klet. S

Divjad je ujela dah »vetrovnega« Tineta

F. Papeš

seboj sva vzela istrskega goniča, ki je jel skakati od rova do rova, lajati in cviliti, ker so bili rovi prozki, da bi zlezel vanje. Zato sva začela drezati s palico po rovih, ko naenkrat opaziva, da pes drži za vrat jazbeca. Ker ga po četrtturni borbi ni zmozel, sva mu morala priskočiti na pomoč in sva jazbeca s palicama dotolkla. Za to »zmago« sva pregledala bojišče in ugotovila, da je jazbec prišel v klet skozi lino, ki jo imajo za spravljanje krompirja, a nazaj ni mogel. Do sedaj LD Struge še ni imela primera, da bi bil jazbec vzel kokoš, čeprav je mesojedec.

Anton Pugelj, Lipa

Na gamsa

Jesenskega jutra sva se odpravila z lovcem D. F. v skale nad Hudo luknjo, da izslediva in upleniva gamsa.

Dan je bil čudovit in prav primeren za zalaz. Že celo uro sva se s pritajenimi koraki premikala po domovanju gamsov in jaz sem bil še prav posebno vznemirjen, ker je bil to šele drugi zalaz na gamsa.

Nenadoma ga zagledava na visoki skali, nedaleč od naju, kako se ogleduje po svojem kraljestvu za družico.

Vznemirjen sem bil, skoraj dihati nisem upal. Opazovala sva ga menda dobre četrte ure, ko zaslišiva glas in že se je pojavila koza z mladičem, kmalu za tema dvema pa še kozel, ki sva ga s tovarišem pri prejšnjem zalazu obsodila.

V lovski mrzlici sem si samo želel, da bi se mi ne odmaknil. Pripravil sem se za strel in ga še nekaj minut opazoval. Potem sem se odločil in gams je zdrsnil s skale v globino. Tam sva ga potem s kolegom poiskala in odnesla domov.

To je pomemben dan zame, ker je v lovišču ta divjad redka in zaradi tega je tudi odstrel skromen.

Minilo bo nekaj let, preden bom lahko zopet katerega uplenil. Toda lahko jih bom hodil opazovati in spoznavati njihov način življenja, kar mi bo v poseben užitek.

Stane Šertel,
LD Mislinja

Beli golob in beli vrabec

Iz več lovišč poročajo, da je letošnja golobja letina bogata. Pri tem so mišljeni grivarji, medtem ko številni duplarjev iz leta v leto upada. Zato je razveseljivo, da so v nekaterih LD sklenili, da duplarjev ne bodo več streljali. Tudi pri nas, v lovišču LD Kovor, je bilo letos mnogo

grivarjev, ki so se že v začetku avgusta pojavljali v večjih jatah. Prvega avgusta sem na ljubenskem polju med grivarji na njivi opazil belega goloba, le konici peruti je imel sivomodri. Ker sem pomislil, da je lahko tudi domači golob ali golob pismonoša, nisem streljal. Ko so golobi zleteli z njive, sem z daljnogledom spremljal predvsem belega goloba. Letel je skupno z drugimi proti Velikemu brdu, v gozd in sedel na vrh visoke jelke. To me je utrdilo v prepričanju, da je beli golob pravi grivar-albin, saj domači golob in golob pismonoša zlepa ne sedeta na drevo. Naslednje dni je belega goloba videl tudi lovec Mito, ki ga ni streljal iz istega razloga kot jaz. Devetega avgusta sem ga zopet opazil, skupaj z grivarjem navadne barve, ko se je pasel na njivi, posejani z ajdo. Zalezal sem ju in pomeril na belega, da bi kot izreden primerek nagačen krasil mojo lovsko sobo. Toda tisti dan se me je držala smola tudi v nelovskih zadevah. Bilo mi je hudo, ker je golob po strelu odletel, še huje pa zato, ker je na nastrelu pustil šop belega perja. Prepričan sem, da ga nihče več ne bo videl.

Na poti čez Sorško polje pa sem konec julija letos videl tudi beličnega vrabca v jati poljskih vrabcev. Albinističnega vrabca pa sem ustrelil že pred vojno v Otočah in ga izročil Prirodoslovnemu muzeju v Ljubljani.

F. Cvenkel

Prvi strel

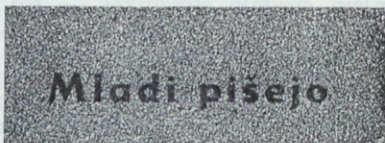
S prvim dihom v svet zaživim in zavekaš v življenje ter ti hkrati rojenice določijo usodo, ki te spremlja v vsem nadaljnjem življenju.

Že kot otroka me je oče jemal v lovišče ter me s tem učil ljubiti vso živo naravo, ki se prebuja v jutranji rosi. Bil je strog in dosleden v lovskih in svojih načelih — a lovsko pravičen. V zibelki mi je bila najljubša igrača zajček, veriverica in puška, seveda iz lesa. S prvimi raztrganimi hlačami v šolskih klopeh sem poznal vse bivaljavce v livadi. Gnezda so bila moja osebna tajna, ko sem opazoval, koliko se jih je izleglo in kdaj. V teh ranih letih sem prvič uplenil srako — seveda pod nadzorstvom očeta. Doživljam mi je neizbrisni spomin. Po uspešnem petem razredu sem smel že samostojno zatirati škodljivce po lovišču v bližini doma. Imel sem enocevko kal. 28, ki mi jo je podaril takratni zakupnik lovišča, Robert Vukmanič iz Maribora (padel pod streljo ustašev 1944). V našem lovišču je bil tokrat mrtvi pas za srake, vrane ter druge nepridiprave.

Osemletko sem zapustil in takrat sem se že prišteval med lovce. Tako sem prvič stopil v revir na lov z lovcema Verboštom in Bratušem. Visok na sveže zapadel sneg je čaral lovsko idilo. Po nekaj sto metrih v lovišču že naletim na lož z zajcem v razdalji 10 metrov. Zajec skoči in jaz od presenečenja kličem: »Hanza — Hanza — hoo — gaa!« in seveda pozabim, da imam v rokah očetovo dvocevko. Brez moje udeležbe odjekneta dve dubleti in zajec kar brez muh nadaljuje beg, jaz pa s svojim presenečenjem.

Pri nadaljnjem lovu napetost v meni ni popustila, dokler nisem uplenil šoje, katere peresa mi še krase lovski klobuk. Vojna vihra, ki ni prizanašala nikomur — niti mladoletnikom, me je kar čez noč našla v NOB. Iz teh dni 1944 hranim s področja Boča tri trofeje: rogovje nepravilnega jelena osmeraka, lepega srnjaka osmeraka in kapitalnega srnjaka šesteraka, Lovina nam je bila nujna za življenje, trofeje pa so mi ostale kot dragocen in grenak spomin iz časa borb in stisk.

Jožko Korpar,
Osluševci

Mladi pišejo

Naš Čot

Z mamico, ki je član zelene bratovščine, sem šel na lov na jerebice. S seboj sva vzela mladega psa Čota.

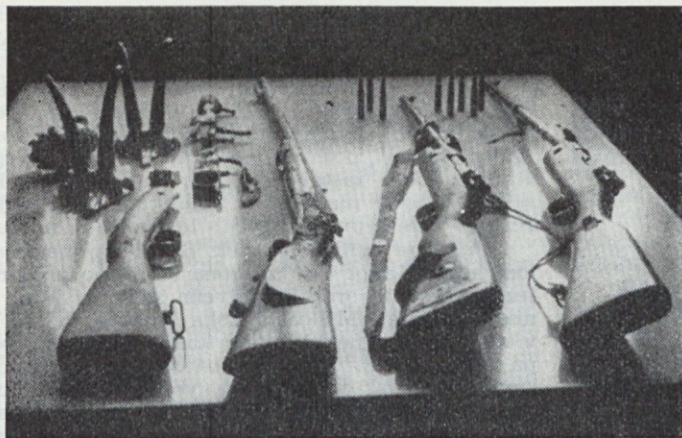
Razvrstili smo se v nekakšno bojno črto in pričeli pohod čez polje. Dolgo ni bilo nič. Ko pa smo zašli v deteljo, ki se je v rosnih biserih lesketala v jutranjem soncu, je vzletela kita jerebic. Počili so streljati in tudi mamica ja pogodila jerebico.

Hitro je dala povelje Čotu, naj prinese, a Čota od nikoder. Pis-kamo, kličemo, nikjer ga ni. Ko smo šli že naprej, pomoli Čot glavico iz detelje. Hitro stečem k njemu in ga pripnem na jermen. Hočem ga potegniti za seboj, a on nikamor — kakor trmasta mula. Ker mi ni kazalo drugega, sem vzel strahopetca v naročje in ga nosil po polju, dokler nismo končali z lovom.

Ta dogodek mi je ostal v spominu, ker sem spoznal »pasjo hrabrost 9 mesecev starega Čota.

Sedaj — priznam, je pa že korajžen mladenič.

Franci Širec,
Ljubljana, VII. a r.

Zaplenjeno orožje divjih lovcov v Podjelju, GL »Triglav« Foto J. Crv

Kragulj in koklja

V nedeljo, 2. julija 1961 sem šel pogledat za koloradarjem na krompir. Nisem še obral pet hroščev, ko zaslišim krik koklje in vidim, kako se kragulj zaganja vanjo. Komaj sem se oglasil, se mi kragulj v letu približa, nato pa naredi velik ovinek na obronek gozda. Koklja je še nekaj časa kričala, nato pa poklicala piščance. Kmalu pa se je kragulj vrnil in znova napadel. Koklja se je zagnala vanj in ga kljuvala. Zopet je bil kragulj močnejši. Ko sem ju razgnal, je koklja kake pol ure kar na miru čepela ter zijala od izmučenosti. Šel sem iskat piščance, se koklji približal na dva metra ter zažvižgal. Takoj se je zaprašila vame in me pošteno opraskal. Zatem je počasi odšla domov pod drvarnico, jaz pa obirat koloradarja. Kako uro kasneje se mi je nudil prizor na koncu krompirišča. Zaslišal sem namreč frfotanje ter opazil, kako kragulj lovi fazanko. Fazanka je najbrž pomagala obirati hrošča in če ne bi bil odgnal kragulja, bi bila gotovo žrtev njegovih krempljev.

Franc Verbič,
5. a razr. Male Dole

Varujmo ptice pevke!

V Lovcu št. 3 1963/64 sem bral dopis »Objestnost ali nepoučenost?« Zato sem se namenil, da tudi jaz napišem nekaj o taki sramoti.

Leta 1956 sem hodil v drugi razred osemletke. Nekega dne smo med potjo v šolo zapazili siničko, ki je v kljunčku nesla peresce za toplo gnezdece. Toda usoda ji je pretrgala njeno življenje. Mi smo šli spredaj, za nami pa paglavec, ki je imel fračo. Naenkrat pa »flek« in ptička je padla z veje. Takoj smo prišli

fantiča in ga pošteno premikastili, fračo raztrgali in jo v šoli vrgli v peč. Zatožili pa smo ga tudi učiteljici. Poklicala je paglavca iz klopi, ga ostro prijela in mu v vedenju dala slabši red.

Od tedaj ni več frkal s fračo, pa tudi gnezda je pustil pri miru.

Ko je pozimi učiteljica vprašala, kdo krmi ptice, smo se javili samo trije. Zato smo imeli vsak teden eno uro vzgoje o krmljenju ptic, izdelavi krmilnic in valilnic. Če bi bilo na vsaki šoli toliko strogosti in vzgoje, bi bilo veliko več ptic in veliko več sadja in tudi veliko več veselja ob lepem ptičjem žgolenju.

Vsak, ki je namenjen razdreti kako ptičje gnezdo, naj prej dobro premisli, če s tem ne bo napravil škode sebi in drugim. Kdor misli, da mora stikati za gnezdi in loviti ptice, naj gre loviti šoje, srake ali vrane!

Ivan Verbič,
Male Dole

Ivan Verbič,
Male Dole, Vojnik

Klateži

Neki otrok mi je pripovedoval in se bahal, češ da imajo tako mačko, ki lovi zajce in fazane. Prinaša jih svojim mladičem. Toda ta mačka ni dolgo tešila mladičen z divjadjo. Prejela je zaslužen plačilo.

Prav taki klateži so nekateri ljudje, ki strežejo po življenju posebno fazanom. Lovijo jih s skopci, zankami, strupi in koli. Celo v hleve, kjer imajo kokoši, jih love. Skrijejo se za vrata, vržejo lačnim živalim žito, nato se pa vrata zapro.

Neka ženska mi je pravila, da so želi, pa je naletela na fazanje gnezdo. Fazanka je trdno sedela na jajcih in ni zbežala. Ženska je pripomnila: »Škoda, da nisem fazanke s srpom oplazila.« Ko sem jo vprašal, kaj je napravila z jajci, je odvrnila, da jih je pustila. Pri sebi sem si pa mislil, da je jajca gotovo pobila, ker so potem njivo preorali.

Nekje drugod so tudi našli fazanje gnezdo, samo s to razliko, da so fazanko ubili, jajca pa pojedli, ker so bila še sveža.

Največ jih slišim na račun fazanov ob setvi koruze. Marsikdo namreč pravi, da ti hudičevi fazani delajo veliko škodo. Jaz jim pa pravim, da dolžijo fazane za škodo, ki jo delajo vrane in šoje. Ker so fazani bolj koristni kot škodljivi, bi bilo prav, če bi najdena fazanja jajca pobrali in jih podložili domači koklji.

Iz tega se vidi, kakšni klateži so tudi nekateri ljudje.

Z orli na volkove v kirgiški stepi

Sven Erikson

Tam, kjer valijo mogočne reke Irtiš, Ob in Katum svoje vodovje proti severu, se razprostira južno od jezer Kalunda in Kučuk široka Bjeljaja stepa. Stoletja pasejo na tej siromašni ravni Kirgiška nomadska plemena svoje črede. To je rod jezdecev, skromnih zahtev. Njihovo življenje je revno in trdo, toda hrabri so, podjetni in nadvse gostoljubni. Veliko mesecev sem preživel pri njih, spal v njihovih šotorih, jahal za njihovimi čredami in zahajal z njimi na lov. Lovili so s hrti, orli, kragulji in sivimi sokoli.

Nekega jutra smo šli. Na gričkih nad stepo so še ležale goste megle, na vzhodu pa se je porajala zora. Črni in sivomodri oblaki so risali gigant-ske silhete nad obzorjem. Nad nami so blestele zadnje srebrne zvezde, z višav pa je odmeval monoton glas divjih gosi, ki so potovale na jug.

Zbrali smo se pred šotori, srkali čaj in prigrizovali prosene kolače, dokler nam niso privedli konjev. Bile so to močne živali širokih prsi. Dolga griva in dolgi repi so vihrali v hladnem jutranjem zraku. Sedla in oprema je bogato izdelana in okrašena. Konji nepotrpežljivo in ognjevitno poskakujejo.

Potem prihajajo sokolarji z lesenimi okviri, na katerih sede veliki ptiči s kopicami na glavi. Po dva, po trije sokoli ali kragulji sede na enem okviru, trije orli pa, ki jih vzamemo s seboj, imajo vsak svoj okvir.

Jezdci še enkrat skrbno pregledajo sedlo in orožje. Nato sokolarji dvignejo okvire z ujedami na konje, psarji pa vežejo pse in vodja lova da znak za odhod. Za trenutek vlada silen nered, potem pa zajahamo v dolino in le s težavo obrzdamo konje. V dolini se pot razširi tako, da se lahko razvijemo v šir.

Medtem se je na obzorju pokazala žareča sonč-na kroglja, ki je razbijajoč meglo razkrila vso lepoto stepe. Loviti smo pričeli šele, ko smo v naglem diru jahali že dve uri.

Na znak lovovodje se je zbrala družba na krat-ke posvet. Bilo nas je vsega 80 lovecev, sokolarjev in slug. Nekoliko sokolarjev je zaostalo s sokoli in kragulji, ker smo hoteli z njimi pozneje loviti ptice, mi pa smo odrinili na volkove.

Lovci so zavriskali in pognali konje. Razširili smo se po stepi, da bi zajeli čim večji prostor. Bili smo sami svoji gonjači. Pastirji so spustili pse. Jahali smo kake pol ure, ko nam je glasno lajanje psov razodelo, da so našli sled. Tu so torej volkovi! Konji so divje zdrveli, kakor da bi vedeli, za kaj gre. Ni jih bilo treba priganjati. Dirkali so in očitno uživali v svoji brzini. Kirgizi so zanosno vriskali in med seboj tekmovali, kdo bo prej dosegel pse. To so bili visokonogi hrti, močnih čeljusti, izredno vztrajni in odločni na sledu. Njihovi gospodarji so jih izvrstno izšolali za lov na antilope, Aksis jelene in volkove. Dragoceni psi z rodovnikom, v katerem

je bilo vpisano na desetice generacij ter so jih Kirgizi cenili prav tako kakor svoje nenadkriljive plemenske kobile in žrebce.

Kdor takega prizora ni videl, si ne more ustvariti slike o njegovi divji lepoti. Pisana lovska družba, ki vriskajoč naravnost leti na konjih, konjski vratovi in prsi, poškropljene s peno, grive in repi, ki vihrajo kakor zastave, jezdec, nagnjeni nad konjskimi vratovi, mahajoč z nagajkami, sokolarji, ki tiskajo orle k prsim, ker jih le s težavo zadržujejo.

Prišel je veliki trenutek. Sokolarji snemajo orlom kape. Kakor ulit iz bronastega trisa pred nami, jezdec, konj in orel. Edinstvena slika, ki je ne bom nikoli pozabil. Mišičasta roka jezdecu dvigne orla v vis; orel je nekaj hipov kakor oslepljen, potem pa stegne vrat. Njegov ostrí vid gre v določeno smer: zagledal je bežečega volka. Jezdec oprosti ujedno jermena, ki mu veže nogi in zavriska na poseben način. Orel se zavihti v zrak. Dvignil se je dvajset metrov visoko in udaril nad stepo. Zdaj je nad volkom. Trčenje je silovito — orel in volk sta eno. Ostri orlovi kremplji, dolgi kakor človeški prst, so se zarili v žrtev. S široko razprtimi perutmi je orel zavrl beg roparja in ga na mestu ustavil. Oba sta se zvrnila in se premetavala po zemlji. Volk poskuša zgrabiti z zobmi strašnega jezdecu, orel pa zgrabi po volkovih očeh. Ranjeni volk zmeden beži še nekaj časa v krogu. Uspelo mu je vreči ujedno raz sebe. Začuden sedi veliki ptič z razkruštranim perjem na travi. Toda že je sokolar tu in ujame orla. V akcijo stopa psar. Na njegovo povelje skočijo psi, zgrabijo volka in ga v hipu raztrgajo na koščke. Krzno, meso in drob je v nekaj trenutkih krvava zmes. Psar jih mora pregnati z ostrimi udarci biča.

Prvi volk je uplenjen, kmalu nato še dva. Odjezdimo na mesto, kjer nas čaka zajtrk. Tu bomo nakrmili tudi orle, ki dobivajo posebno slaščico, sokolarji polagajo topla volčja jetra mrtvemu volku na oči in vržejo orla nanj. To ponove večkrat. Vsakokrat odnese sokolar orla sto metrov dalje in ga vrže v napad na volka, kateremu so med tem položili nove koščke jeter na očesne dupline. To je del šolanja, ker se orli morajo naučiti, da pri lovu merijo na volčje oči in da zgrabijo zver za gobec ter jo tako razorožijo. Samo na ta način morejo orli premagati tudi najmočnejšega volka.

Med ježo k sestanku smo dvignili še tri volkove. Tokrat nismo uporabljali orlov. Kirgizi so hoteli sami pobiti te volkove s svojim posebnim lovskim orožjem, z »bolo« na palici. Prvič v življenju sem imel tako orožje v roki. To je trdna palica, dolga 2 metra, na vrhu pa je na kratkem jermenu težka svinčena kroglja. Ko psi dvignejo volka, se mu jezdec približa z leve strani in mu z udarcem bole raztrešči glavo. Vendar to ne uspe vedno. Ko se jezdec bliža volku, se ta umika desno in levo, lovec pa ga na vztrajnem konju zasleduje vse dotlej, dokler zver ne opeša in je jezdec ne pokonča.

Psi so pravkar bili preiskali grapo, preraslo s trstjem, ko so v zadnjem hipu skočili trije volkovi. Bili so precej daleč, Kirgizi pa so jih pustili teči še dalje. Kot pravi športniki so mnenja, da je treba, dati vsaki divjadi možnost rešitve in da mora lovec pokazati vso svojo spretnost, če hoče upleniti žival. Pri tem se je pokazalo odlično šolanje krasnih sivih psov. Če so še tako vneto preganjali volka, so se na klic psarja takoj zbrali okoli njega. Čeprav sem zelo dober jezdec ter sem meni prepuščenega volka kmalu dosegel, ga nisem s prvim udarcem zadel. Z drugim sem ga treščil v rebra, da se je prevrgel in jo ubral v nasprotno smer. Takoj mu je sledil mlad Kirgiz in ga s prvim udarcem pokončal. V tem so bili kirgiški lovci pravi mojstri. Niti pol ure niso rabili in trije volkovi so bili pobiti.

Popoldne smo lovili divje rase v kotlini na obali jezera. Konje smo pustili na robu močvirja, gonjači pa so dvigali stotine močvirskih ptic. Tokrat so Kirgizi lovili s sibirskimi in sivimi sokoli. Spuščali so jih šele, ko so zleteli žerjavi. To je bila razburljiva igra. Žerjav je močan ptič, ki z enim udarcem peruti lahko odbije napadajočega sokola. Toda sokol sledi žerjavu v višine in se od zgoraj vrže nanj. Ko je nemu uspelo zgrabiti žerjava za tilnik in mu zlomiti vrat, sta oba ptiča padla na zemljo. Dopustili smo, da je zmagoviti sokol iztrgal nekoliko koščkov mesa svoji žrtvi, nakar ga je sokolar poklical na roko. Eden sokolov je zgrabil racaka. Skoraj kilometer daleč je jahal na njegovem hrbtu in racak se ni mogel otresti strašnega jezdeca. Ko sta ptiča padla na odprti stepi, smo pohiteli tja. Sokol je trgal plen. Gledal nas je s svojimi lepimi temnimi očmi, kakor da vprašuje: »Kaj hočete? To je moj plen, jaz sem ga ulovil.«

Prevedel A. S. Pirc

Iz lovske organizacije

Sestanek zastopnikov komisij za kategorizacijo in ocenjevanje trofej pri področnih lovskih zvezah 29. maja 1963

Na dnevnem redu je bila razprava o kategorizaciji in ocenjevanju trofej. Član republiške komisije za ocenjevanje trofej, Bogdan Sežun, je predlagal, da bi poročila komisij za ocenjevanje trofej področnih lovskih zvez morala vsebovati tudi kritični komentar o pravilnosti izvršenega odstrela ter napotke o ocenjevanju divjadi pred strelom. Za primer je navedel poročilo komisije za ocenjevanje trofej LZ Ljubljana za lovsko leto 1961-62, ki se glasi:

Gamsi:

Upljenih je bilo 22 od odobrenega odstrela 31. Ker razmeroma majhen odobreni odstrel že nekaj let ni bil izvršen, je verjetno eden od vzrokov tudi številčno pretiran javljeni stalež. Pretiran in napačen je ta vsekakor v ocenjevanju in javljanju prirastka, to je mladičev. Družine naše zveze (LZ Ljubljana), ki imajo v lovišču gamsa (teh družin je deset) javljajo 165 koza in 108 mladičev, v javljenem staležu koza pa lanske in predlanske kozice, ki še nimajo mladičev, pa tudi stare koze, ki več ne rode.

Po najnovejših izsledkih se prska gamsova koza že v starosti 18 do 19 mesecev (Couturier) in ne šele v tretjem letu, kot so to še do nedavno mislili, vendar pa ima le po enega mladiča, redkeje dva, kot srna tri. Zaradi tega je strokovno pravilen teoretični račun 30—40 % prirastek, računano od števila koza. Torej bi bil prirastek v našem primeru 49—66 mladičev, gotovo pa ne 108, kot ga izkazuje seštevek naših družin, ki imajo gamse v svojih loviščih. Od tega prirastka moramo odšteti še morebitne izgube v najnežnejši dobi, po odstrelu,

verjetno tudi po divjih lovcih in preko zime. Zato bi moral biti javljeni prirastek v spomladanskem staležu še precej manjši. Glavni življenjski prostor gamsov v naši zvezi je soteska Iške, torej lovišča Borovnica, Golo, Ig in Rakitna in ta izkazujejo stalež 323 gamsov, od tega 92 kozličev letnega prirastka. Številka je nestvarna, ker je stalež vsaj za 30—40 % pretiran. Kar pa se prirastka tiče, je zaradi gori navedenih dejstev nesmisel.

Od uplenjenih 22 gamsov je bilo prinešenih na pregled le 15 trofej. Od teh so bili 3 kozli I a, 6 kozlov in 2 kozi I b in 3 kozli in 1 koza II a.

Ocena gamsa pred strelom ni lahka. Večkrat je že težko preceniti, ali je opazovana žival kozel ali koza. Posebno je to težko, če je divjad v gozdu.

Za kozo je najbolj vidna razpoznavna kozlič; za kozla pa ob prsku šop spriete dlake na spolovniku. Sicer ima kozel močnejše srpasto zakrivljene roglje kot koza, pa tudi debelejšje in navadno daljše, vendar se to dobro vidi le od strani. Če pa opazujemo gamsa od spodaj ali od zgoraj, je ocena še težja. Ugotoviti spol nam pomaga tudi obnašanje divjadi, posebno za časa prska. Kozel prskač pri tropu se skoraj nikdar ne pase, vedno znova vtika smrček v stopinje koza, steguje vrat in dviga glavo, viha nosnice in dviga čobe, tako se reži, da kaže sekavce in se naslaja v dahu prskajočih se koza. Pa tudi po sami postavi spoznamo kozla v tropu, po čakati postavi, močnem vratu, po čopu na hrbtu, ki ga večkrat dvigne, ter bujnejši, daljši in temnejši odlakanosti. V letni dlaki je razpoznavna težja. Kozel je navadno bolj rumenkasto ali rdečkasto siv. Zlasti oplata je bolj rumena.

Čez leto se lovni kozel drži sam ali v družbi 1 do 2 mlajših kozlov, nikdar ni med kozarijo, kakor pravimo tropu koz z mladiči in mlajšimi kozli do štirih let.

Živega gasma oceniti na starost le po rogljih je zelo težko ali pa nemogoče, ker je lahko dozdevno 4-letni star 15 let ali pa obratno. Kdor to trdi, da zna, ima navadno le toliko časa prav, dokler gams ni uplenjen. Možno je to samo pri enoletnem ali dvoletnem kozlu — dozdevno trileten pa je že lahko 4 ali 5-leten. Dober znak za oceno starosti je barva temne proge, ki pelje preko oči po licih do smrčka. Pri mladi divjadi je ta proga ostro zarisana in živo temna, čim starejši je gams, tem manj oster je rob te proge. Pri 10-letnem gamsu barva že zbledi, glava postaja siva kot pri starem psu, posebno značilen je svetel polkrog dlake pod očmi.

Precej zanesljiv znak starosti so pa tudi omenjene dlake na spolovniku. Pri kozlih, mlajših od 5 let spolovnik komaj opazimo, dlake namreč niso tako spriete, kot pri starejšem kozlu, kateremu vise kot konice vrvi. Mlajši kozel tudi ni tako zavaljen kot starejši; prvi izgleda, kot bi imel več zraka pod trebuhom, star pa, kot bi imel krajše noge zaradi globljih prsi in manj pritegnjenega trebuha. Za oceno rogljev nam kot primerjava najboljše služijo uhlji, kadar jih gams drži pokonci. Če je tedaj razdalja med konico rogljev in uhlji ca. 2 cm, so roglji 15 cm visoki. Seveda, če so roglji pri gamsu normalno zakrivljeni. Pri visokih rogljih je razdalja 4, pa tudi 8 ali 10 cm. Debelino rogljev najlaže presodimo, če vidimo glavo gamsa od spredaj. Čim manj neba vidimo med uhlji, tem močnejši so. Čop ni merilo za starost gamsa. Najbujnejši je navadno pri 4—5 letih.

Za gojitveni odstrel je potreben čas za opazovanje in dober daljnogled za eno oko, takoimenovani spektivi, ki je raztegljiv, z močno 40—50-kratno povečavo. Svetlobnost ni važna, ker je gams dnevna divjad.

Odstrele naj se gamsi, kozli in koze z ozko raščenimi, slabo zakrivljenimi roglji, ob prsku še

neprebarvane in shujšane živali. Prav v Iški niso redki gamsi s slabo razkrcenimi roglji, kot to kažejo gamsove trofeje na pregledih več let nazaj.

Jelenjad:

Upljenih je bilo 40 jelenov in je odobreni odstrel za 1 jelena prekoračen. Zopet je padlo največ (16) mladih II a jelenčkov, od teh pa so bili večinoma 3—5-letni kronski, dobro zasnovani — ocena takih jelenov ni prav nič težka. Zato je odstrel graje vreden in neopravičljiv. Če bomo take jelenčke streljali še nekaj let, bo kronski jelen v loviščih naše zveze redki!

Upljenja sta bila tudi 2 dobro zasnovana šilarja in sicer zaradi nepoznanja razvoja jelenjega rogovja in napačne ocene. Pri jelenu razvoj in rast rogovja ni enoten. Pri nekaterih jelenčkih se tvorijo čelni nastavki v 7—8 mesecu starosti, torej januarja ali februarja po letu poleženja, pri drugih pa šele med 10 in 12 mesecem, torej aprila do junija. Prvo rogovje tvorijo šila različne dolžine, a vedno brez rože. Slabo zasnovan jelenček ima šila do 10 cm dolga in ravna, dobro zasnovan pa ima do 45 cm dolga, bolj ali manj ovalna in jih večkrat guli šele septembra ali oktobra. Odvrže pa jih šele maja naslednjega leta, ko je torej skoraj 2-leten. Seveda je odstrel takih jelenčkov napačen. Dobro zasnovani II a jelenčki že nekaj let nazaj nosijo številčno težo odstrela in je zaradi tega skrajni čas, da se s tem streljaštvom, ki je nelovsko, preneha!

Oglejmo si tole statistiko:

v lov. l. 1958/59 je padlo 18 II a jelenčkov ali 52,9 %
v lov. l. 1959/60 je padlo 16 II a jelenčkov ali 50,0 %
v lov. l. 1960/61 je padlo 11 II a jelenčkov ali 36,7 %
v lov. l. 1961/62 je padlo 16 II a jelenčkov ali 45,8 %

Poglavje zase je javljeni stalež jelenjadi v loviščih naše zveze. Že nekaj let nazaj se suče med 800 in 1000 jelenjadi in 200—250 telet prirastka. Odobreni odstrel pa ni nikdar izpolnjen in se vsako leto odstrela 100—120 kosov, torej niti 50 % javljenega prirastka.

Lanski prirastek izkazuje 227 telet, za odstrel odobrenih je bilo 38, upljenjenih pa je bilo samo 17.

Ta teoretičen račun nam pove, da je stalež vsaj za 50 % pretiran, ker ni čutiti, da bi bilo jelenjadi od leta 1956 še enkrat več; laže bi trdil in dokazal, da jo je manj.

Jelenjad je divjad, ki rabi precej velik življenjski prostor. Zato mora vsaka LD računati s prehodnim staležem in upoštevati velikost lovišča, mir, pašo in kritje, zmanjšati trenutno ugotovljen stalež jelenjadi za 25—75 %. Tako bomo končno dobili mogoč in verjeten dejanski stalež, ki pa v naši zvezi verjetno ne presega 500 kosov, če še ta ni pretiran.

Glede na večletno nelovsko streljanje mladih, kronskih jelenov, kar bo prej ali slej imelo nujno slabe posledice pri kakovosti rogovja naših jelenov, je treba premisliti, če ne bi bilo umestno za nekaj let zaščititi kronske jelene, predvsem mlade, 3—6 let stare, katere kategoriziramo z II a.

Srnjad:

Za odstrel je bilo odobrenih 721 srnjakov, upljenjenih je bilo 719, na pregled prinešenih trofej in ocenjenih je bilo 614.

Razveseljivo dejstvo je, da je padlo le 33 II a srnjakov ali 5,38 %. Preveč je padlo I a srnjakov (odobrenih 155, upljenjenih 242 ali 39,40 %), premalo pa II b srnjakov (odobrenih 343, upljenjenih pa samo 63 ali 10 %).

Težo gojitvenega odstrela naj nosijo mladi, slabo zasnovani lanščaki in dvoletni srnjaki, katere

kategoriziramo pod II b. Redčiti in trebati je treba namreč med mladimi, slabo zasnovanimi, v telesu in rogovju zakržljenimi srnjaki. Te odstrelimo čimprej in pred prskom. Ocena ni težka. Vsi eno in dveletni srnjaki, ki v juniju niso prebarvani, naj se odstrelje. Kosmato rogovje lanščakov pa v tem času ne daje legitimacije za odstrel, pač pa slaba šila. Odstrele naj se izraziti gumbarji, katerih rožički so komaj 2 cm dolgi in šilarni z manj kot 5 cm dolgimi, večkrat neenakomernimi šili. Če pa so še kosmati, bodo izgledali celo kakšna 2 cm daljši. Za pravilno izbiro pa je neobhodno potreben dober daljnogled, ki nam omogoči spoznati, kaj ima srnjak med uhlji. Brez tega pustimo marsikaterega gumbarja, pa tudi slabega šilarja v lovišču, posebno, če smo si žival le površno ogledali in prehitro ocenili in ni bilo časa ali priložnosti, da bi opazovanemu kosu pogledali med uhlje, medtem ko bi imel glavo obrnjeno proti nam. Le na ta način je večkrat edino mogoče, da gumbarja ali tudi slabega šilarja spoznamo in pravilno ocenimo.

Preveč je padlo dobro zasnovanih 3—6 letnih srnjakov, ki jih uvrščamo v I a razred. Razumljivo je stremljenje vsakega lovca, da bi uplenil dobrega, v rogovju močnega srnjaka. Take srnjake pa si moramo najprej vzrediti, dati jim moramo časa, da bodo dosegli višek v razvoju in rasti rogovja; to pa doseže večina srnjakov šele s 5—7 leti. Zato ne streljajmo dobro zasnovanih treh in štiriletnih srnjakov, ki jih spoznamo že po rogovju, po bujnih parožkih in moči pri vrhu in po razmeroma tanjših steblih nad rožami. Prav tako srnjaki, 3—4 letni, ki viška še niso dosegli, nosijo že več let številčno težo odstrela I a srnjakov. Močan srnjak je zvest svojemu življenjskemu prostoru, kjer se zna uveljaviti in braniti svoje okolje pred tekmeči. Zato je napačen izgovor, »ustrelil ga bom, bogve, kje bo drugo leto«. Prav ta prezgodnji odstrel mladih srnjakov bo kriv, da pade bore malo srnjakov z dobrimi trofejami. V lovišču si moramo vzrediti primeren stalež zrelih 5—7-letnih srnjakov, pa bomo lahko vsako leto nekaj takih I a srnjakov, ki so v moči rogovja na višku, brez škode uplenili. Pregled trofej pa nam kaže, da so prav redko upljenjeni srnjaki stari 5—7 let. V razredu I a prevladujejo 3—4-letni, v I b pa starejši nazadujoči srnjaki, ki so znali predolgo čuvati svojo kožo. Zato je srnjakov z dobrimi trofejami malo. Javljeni stalež srnjadi je še vedno številčno pretiran. Pri javljenem staležu 5243 srn je prirastek 2740 premajhen, ali pa je napovedan stalež prevelik. Pretiran stalež nam kaže tudi izvršeni odstrel. Od 11 662 srnjadi je bilo uplenjene le 1619. Stalež je cenjen vsaj za 30 % previsoko. Od odobrenega odstrela 1831 kosov je bilo uplenjenih 1619. Razmerje odstrela srn in mladičev ni pravilno, padlo je 543 srn in le 357 mladičev. Mladičem odstreljevati mater ni lovsko in je gojitvi škodljivo, ker si s takim odstrelom ustvarimo zakržljano in neoporno srnjad, ki je največkrat žrtev in prenašalec raznih boleznih, predvsem parazitov, če je ne pobereta zima ali zgodnja pomlad.

Po tem poročilu in izčrpni razpravi so zastopniki komisij soglasno sklenili:

1. Področne LZ naj dajejo vsakoletna poročila o kategorizaciji in ocenjevanju trofej podobne vsebine, kot je poročilo LZ Ljubljana. S temi poročili je potrebno seznaniti tudi lovske družine na občnem zboru področne LZ ali kako drugače.

Kot izvleček teh poročil naj se vsako leto izdela skupno poročilo kot pregled za celotno področje LZS. Tako poročilo naj se objavi v Lovcu.

2. Področne LZ naj dostavljajo LZS prepise trofejnih listov (ne samo končne ocene) za trofeje, ki pridejo v poštev za odklovanje z bronasto, srebrno ali zlato medaljo. Te prepise naj pošljejo za vse vrhunske trofeje, uplenjene po düsseldorfski

razstavi. Prepisi teh trofejnih listov so potrebni za centralno kartoteko vrhunskih trofejev, ki naj se vodi pri LZS.

3. Pri pregledu trofejev je potrebno voditi tudi evidenco o starosti (zobovje) in teži iztrebljene divjadi. Potrebno je voditi evidenco o teži uplenjenih srn in mladičev, košut, telet itd. zaradi primerjave. Za evidenco teže bo komisija izdala potrebna navodila.

4. V obrazcu »spomladanski stalež in odstrel« naj se navodila za kategorizacijo glase:

Gamse, jelene in srnjake vpisujemo v ustrezne rubrike Ia, Ib, IIa in IIb glede na starost, razvitost in moč rogovja in sicer:

Gamsi (kozel ali koza): Za Ia smatramo gamsa, ki je dopolnil 7 let in ima primerno visoke, razkrečene, debele roglje.

Z Ib označimo gamsa, ki je dopolnil 7 let, roglji pa so slabi in pod povprečjem ter se zaradi tega ne more uvrstiti v kategorijo Ia.

Dobro zasnovan gams (kozel) preide iz kategorije Ia v kategorijo Ib po dopolnjenih 12 letih starosti. Gamsova koza pa preide iz kategorije Ia v kategorijo Ib po dopolnjenem 16. letu.

Gams z oznako IIa je mlad in še ni dopolnil 7 let, ima primerno visoke, razkrečene in primerno dobele roglje.

Mladega gamsa, starega manj kot 7 let, ki ima tanke, ozko zastavljene, pod povprečjem nizke roglje označujemo z IIb.

Jeleni: Jelen z oznako Ia je star od 7—12 let; njegovo rogovje ima vse pogoje, da doseže največje mere, ki jih doseže jelenjad tistega področja ali pa jih je že doseglo; imeti mora vsaj delno krono in najmanj 10 parožkov.

Z Ib označimo jelena, starega 7 in več let, ki ima za to starost slabo rogovje brez krone (gojitveni odstrel). Jelen Ia pride po 12. letu starosti v kategorijo Ib (dober lovni trofejni jelen).

Z IIa ocenimo dobro zasnovanega jelena, starega do 7 let, ki kaže vse pogoje, da po 7. letu pride med IIa.

Jelen IIb (gojitveni odstrel) je star do 7 let in ima slabo rogovje pod povprečjem in ga zato ne moremo uvrstiti v IIa.

Srnjaki: Srnjak Ia je v 3. letu pa do vključno 7. leta starosti; starejši srnjak preide v Ib. Srnjak Ia ima idealno oblikovano in razvito rogovje določenega področja; smatramo ga za najboljšega plemenjaka.

Srnjak Ib je srnjak iste starosti kot Ia ali starejši, rogovje pa ima pod povprečjem.

Srnjak IIa je srnjak do vključno 2. leta starosti; kot lanjščak naj ima vsaj 6 cm dolga šila, če ni že vilar ali šesterak. Kot dveletni naj bo vilar ali šesterak s primerno debelimi stebli in razvitimi rožami.

Srnjak IIb je iste starosti kot srnjak IIa, v razvoju rogovja pa je pod povprečjem lovišča. Kot lanjščak je slab šilar (pod 6 cm visoka, tanka šila) ali celo gumbar, kot dveletni pa je slab šilar.

5. V obrazec »Spomladanski stalež in odstrel« je potrebno vnesti rubriko »srne mladice«. V navodila je treba napisati naslednje:

Mladiči so srnice in srnjački do 1. aprila po letu poleženja. S 1. aprilom preidejo v razred lanjščakov (IIa IIb) in razred mladic (še ne rodne srne). V tem razredu ostanejo do 1. aprila naslednjega leta, ko preidejo v razred srn še preden poležejo.

1. april je prelomnica za prehod v starejši razred.

6. Pri kategorizaciji se dajeta rdeča in zelena pika zgolj na vzrejno vrednost in ne pomenita dovoljeni oz. nedovoljeni odstrel.

7. Sestanek zastopnikov vseh komisij področnih lovskih zvez za kategorizacijo in ocenjevanje trofejev bi bilo potrebno sklicati še enkrat v tem lovskem letu. Za tak sestanek je potrebno pripraviti kolekcijo trofejev in zobovja kot pripomoček pri razpravi.

Foto R. Cenčič

Cetrta ekipa: Potokar, Saksida, Stajner, strelja

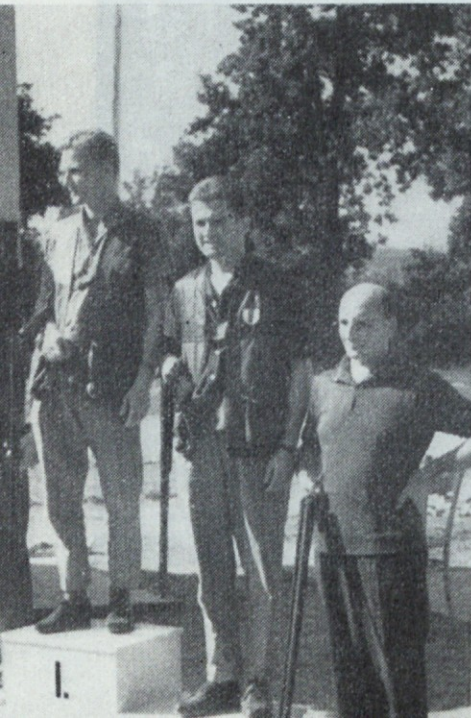
Foto C. Pogačar

Streljanje na umetne golobe za prvenstvo Slovenije

Letos 24. in 25. avgusta je bilo na novem strelišču Lovske zveze Slovenije, na Tomačevem pri Ljubljani, tekmovanje v streljanju na umetne golobe za prvenstvo Slovenije. Tekmovanja se je udeležilo 18 strelcev, ki so pri tekmovanjih za okrajna prvenstva dosegli dogovorjeno normo in se tako uvrstili za republiško tekmovanje. Škoda, da nekatere področne lovske zveze niso poslale svojih ekip na tekmovanja za okrajna prvenstva, škoda je pa tudi, da so bili na okrajnih tekmovanjih doseženi sorazmerno slabi rezultati. Glede na to na tekmovanju za republiško prvenstvo tudi ni bilo mogoče izvesti ekipnega tekmovanja. Vsi strelci so tekmovali kot posamezniki. Nastopili so strelci iz področnih

Prvoplasirani strelci: I. Peter Dimic, II. Jože Zadnikar (letos drž. prvak), III. Bagdan Jež, IV. Otmar Zorčič

Foto C. Pogačar

lovskih zvez Gorica, Kranj, Ljubljana, Maribor, Pomurje in Novo mesto. Prireditelj tekmovanja je bila Strelska zveza Slovenije, financirali pa sta ga Lovska zveza Slovenije in Strelska zveza Slovenije.

Letos je bilo prvič v Sloveniji izvedeno republiško tekmovanje v streljanju na 100 golobov. Tekmovalci so streljali prvi in drugi dan na dve seriji po 25 golobov.

Rezultati najboljših desetih strelcev:

1. Peter Dimic, Ljubljana, 89 (22, 23, 23, 21);
2. Jože Zadnikar, Ljubljana, 87, (21, 23, 21, 22);
3. Bogdan Jež, Ljubljana, 83 (19, 18, 23, 23);
4. Otmar Zorčič, Ptuj, 83 (23, 20, 19, 21);
5. Darko Cukjati, Gorica, 80 (20, 22, 17, 21);
6. Franc Rakuša, Ptuj, 79 (21, 21, 19, 18),
7. Karel Lužar, Novo mesto, 78 (18, 21, 21, 18);
8. Ludvik Marič, Pomurje, 78 (18, 20, 20, 20);
9. Janez Bulc, Novo mesto, 73 (15, 18, 22, 18);
10. Mirko Tomanič, Ptuj, 68 (18, 19, 15, 16).

Vodstvo tekmovanja je bilo presenečeno nad izrednim napredkom posameznih strelcev. Na to je prav gotovo vplivalo organizirano vadenje v streljanju, pomoč, ki so jo dale strelske in lovske organizacije posameznim strelcem ter ugodni strelski pogoji novega strelišča. Za primerjavo naj navedem, da je na lanskoletnem državnem prvenstvu zmagal tekmovalc Zečević, ki je dosegel 84 zadetkov od 100 možnih, medtem ko je Peter Dimic na letošnjem republiškem prvenstvu Slovenije zbil 89 golobov. Dimic, ki je dosegel na lanskoletnem državnem prvenstvu z rezultatom 78 tretje mesto, bi z enakim rezultatom na letošnjem republiškem prvenstvu dosegel šele 7. mesto.

Ker sta Jež in Zorčič v končnem rezultatu dosegla enako število zadetkov, sta se po pravilih morala boriti za tretje mesto v streljanju na še eno serijo golobov. Zmagala je Ježeva rutina, ki je v tej poslednji seriji dosegel tudi rekord dneva, saj jih je od 25 zbil 24.

Zmagovalec Peter Dimic je prejel prehodni pokal bivše Uprave gojitvenih lovišč Slovenije in zlato medaljo Strelske zveze Slovenije, Jože Zadnikar je dobil srebrno, Bogdan Jež pa bronasto medaljo. Najboljših pet strelcev bo zastopalo Slovenijo na državnem prvenstvu v Sarajevu.

Naj omenim, da se je tega tekmovanja udeležil izven konkurence 63-letni Polde Štajner, ki je ob tej priliki proslavljal tudi 40-letnico svojega lovsko-strelskega udejstvovanja. Zadel je 57 golobov in kar zavidljivo posegel v borbo z mlajšimi strelci.

Ciril Pogačar

Jože Zadnikar — novi državni prvak

8. in 9. sept. je bilo v Sarajevu državno prvenstvo v streljanju na umetne golobe. Slovenijo je zastopalo 5 strelcev, ki so se v reprezentanco uvrstili na slovenskem prvenstvu v Ljubljani. Med posamezniki si je prvo mesto v izredno hudi konkurenci »pristreljal« z odličnim rezultatom 96 zadetih od 100 streljanih golobov, Jože Zadnikar iz Ljubljane. Naša ekipa, v postavi Zadnikar, Dimic, Jež in Cukiati, je dosegla zelo dobro drugo mesto. Zadnikar je dosegel obenem z osvojenim prvim mestom tudi do sedaj najboljši rezultat na jugoslovanskih streliščih v streljanju na 100 golobov.

Rezultati ekip:

1. Hrvatska 357 zadetih od 400 streljanih golobov (89 %);
2. Slovenija 344 zadetih od 400 streljanih golobov (86 %);
3. BiH 344 zadetih od 400 streljanih golobov (86 %);
4. Srbija 335 zadetih od 400 streljanih golobov (84 %).

Rezultati posameznikov:

1. Zadnikar (Sl)	96
2. Blagojević (BiH)	94
3. Trifunović (Hrv.)	92
4. Selmanagić (BiH)	91
5. Bosnić (Hrv.)	91
6. Lovreček (Hrv.)	90
7. Popov (Hrv.)	89
8. Kalay (Hrv.)	88
9. Hostonski (Hrv.)	88
10. Jezdić (Srb.)	88
11. Trutín (Srb.)	87
12. Jež (Sl)	86

Ostali slovenski tekmovalci pa so dosegli sledeče rezultate: 15. mesto Dimic (85), Cukiati (77) in

med posamezniki Zorčić (72). Po vrnitvi v Ljubljano je zmagovalec Zadnikar izjavil: »S svojim uspehom in z uspehom naše ekipe sem zadovoljen. Golobi so bili sorazmerno počasni, toda boljšega rezultata naša ekipa skoraj ni mogla doseči. Hrvati so po temeljiti pripravi poslali v Sarajevo npr. 14 svojih strelcev. Upam, da si bosta drugo leto, ko bo državno prvenstvo predvidoma v Ljubljani, strelska in lovska organizacija zedinili za dobro pripravo vsaj desetih strelcev, kandidatov za rep. reprezentanco. Iz tolikega števila pripravljenih strelcev pa bo tudi izbor ekipe mnogo boljši.«

J.

Strelsko tekmovanje za praznik mesta Celje

Lovska družina Hum-Celje je v okviru proslav za občinski praznik Celja 28. 7. t. l. priredila meddružinsko tekmovanje v streljanju na umetne golobe in z malokalibrsko puško v Liscach pri Celju. Tekmovanje se je vršilo pod pokroviteljstvom predsednika celjske občinske skupščine tov. Marjana Učakarja.

Prvo tako tekmovanje je LD Hum priredila leta 1960 in je bilo letošnje tekmovanje že četrto te vrste. Za ta tekmovanja je Občinski ljudski odbor Celje poklonil prehodni kristalni pokal. Prvo leto ga je osvojila LD Grmada-Celje, leta 1961 LD Kajuh-Škofja vas in lansko leto LD Dobrna. Letos sta poklonila za to tekmovanje še vsak svoj pokal Občinski sindikalni svet Celje in LD Hum.

O prazniku mesta Celje je najprej govoril starešina LD Hum tov. Franc Štucin-Dušan, nato pa še zastopnik predsednika občinske skupščine tov. Krivec. Tekmovanje je tudi toplo pozdravil predsednik LZ Celje tov. Jože Kuntarič.

Tekmovanja se je udeležilo sedem lovskih družin in sicer Kajuh, Rogatec, Žalec, Polzela, Dobrna, Slov. Konjice in Hum-Celje. Prehodni pokal je tudi letos osvojila LD Dobrna, sledita ji ekipi LD Hum in LD Kajuh, ki sta prejeli ostala dva pokala. Med 6 najboljših posameznih strelcev pa je prirediteljica razdelila lepe praktične nagrade.

Tone Korošec

Izvršni odbor LZS je obravnaval osnutek Zveznega zakona o lovstvu

Na 23. seji Izvršnega odbora LZS 6. septembra t. l. je bila najvažnejša točka dnevnega reda Osnutek Zveznega zakona o lov-

stvu. Osnutek je bil predhodno poslan vsem Lovskim zvezam. Do določenega roka, ki je bil občutno prekratek, so svoje pripombe oz. predloge poslale LZ Maribor, Pomurje, Ptuj, Celje, Trbovlje, Kranj, Novo mesto, Koper. LZ Postojna in Videm-Krško sta javili, da z vsebino Osnutka soglašata, od ostalih zvez pa ni bilo glasu.

LZ Maribor, Celje in Ptuj so Osnutek proučile na skupnem sestanku in se vidi, da se zavedajo važnosti novega zakona za nadaljnji razvoj lovstva. Prav te zveze so poleg LZ Pomurje poslale največ konstruktivnih predlogov. Precej pripomb oz. predlogov pa je specifičnih zgolj za slovenske razmere in jih bo treba upoštevati pri formuliranju novega Republiškega zakona, ki bo na vrsti takoj, ko bo sprejet Zvezni.

Osnutek Zveznega zakona o lovstvu sestavlja 8. poglavij, in sicer: Osnovne odredbe, Divjad in zaščita divjadi. Lovišča, Lov, Preprečevanje in povrnitev škode, Lovska inšpekcija, Kazenske odredbe ter Prehodne in končne odredbe.

-že

Občni zbor LZ Pomurje

Občni zbor LZ Pomurje je bil 27. maja v »Domu pomurskih lovcev« v Murski Soboti. Prisostvovali so tudi številni delegati in gostje, med njimi tudi zastopniki lovskih organizacij iz Avstrije, kot delegat Lovske zveze Slovenije je bil navzoč dr. Jože Benigar.

Iz poročil je bilo razvidno uspešno delovanje skoraj vseh

družin pomurske zveze. V razpravi po poročilih so bile izražene želje tudi po divjadi za osvežitve krvi, lastni fazaneriji; precej diskusije je bilo posvečene razvoju lovskega turizma ipd.

Sprejetih je bilo več važnih sklepov; v bodoče naj se denar iz lovišč v še večji meri vlaga nazaj v lovišča za neposredni dvig stalaža in za tem večji donos iz lovišča. Tudi vzgoji strokovnega kadra naj bi se posvetilo več pozornosti, zlasti v obliki seminarjev in predavanj.

Za pospeševanje turizma kot važne gospodarske panoge je bilo vsem lovskim družinam priporočeno, naj določen del vsakoletnega odstrela divjadi planirajo za inozemske lovske goste.

Tudi na področju LZ Pomurje je iz leta v leto, kot posledica intenzivnejšega kmetijstva, vse manj naravnih skrivališč in zaklonov za divjad. Zato naj vse lovske družine do 1. septembra izdelajo plan remiz in krmišč ter ga dostavijo LZP.

V preteklih letih je bilo v več družinah zaslediti nesmotrno vlaganje sredstev, bodisi za gradnjo lovskih domov, koč ali pa nabavo družinskih daljnogledov, orožja ipd. Zaradi tega je občni zbor sprejel sklep, da mora v bodoče za vsako tako investicijo dati privoljenje Lovska zveza.

Ker se opaža, da v večini lovišč stalež jerebic rapidno pada, morajo vse družine ne glede na odobren plan odstrela jerebic, pred pričetkom lova ponovno zaprositi za dovoljenje.

Na I. redni seji upravnega in nadzornega odbora je bil za predsednika ponovno izvoljen Ivan

LD Hum-Celje, razdeljevanje nagrad in pokalov

Medič, za podpredsednika Evgen Cug, za tajnika Zoltan Perš, za blagajnika Franc Poredoš, za gospodarja Stefan Hajduk in za kinološkega referenta Geza Fujs.

V UO je bil kooptiran tudi direktor Zavoda za gojitev divjadi »Fazan« iz Beltincev Jože Rader.

Prav tako kakor v lovišču »Zavoda« se je tudi v loviščih LZP pričel odstrel divjih rac 1. 7., fazanov pa 15. 9., kar je odobril Sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo IS SRS.

-že

Iz SR Hrvatske

V lovskem letu 1962/63 je dehalo na Hrvatskem 716 lovskih društev, povezanih v 26 okrajnih lovskih zvezah. V njih je bilo večlanjenih 24 838 lovecev.

V lovskem letu 1961/62 so iz Hrvatske izvozili v Francijo 10 059 zajcev v spolnem razmerju 1:2, v lovskem letu 1962/63 pa 7312, kar je 27,31% manj kot v lovskem letu 1961/62. Lovska društva so prejela za izvožene zajce leta 1961/62 52 942 934 din, medtem ko so leta 1962/63 prejela 39 173 450 din, kar je 26% manj kot v prejšnjem letu. Povprečna cena za zajca leta 1961/62 je bila 5233 din, leta 1962/63 pa 5310 din.

V lovskem letu 1961/62 so lovska društva Hrvatske prejela od inozemskega lovskega turizma skupno 47 776 280 din, v lovskem letu 1962/63 pa 42 456 383 din, kar je za 11% manj kot v letu 1961/62.

Na Hrvatskem zbirajo tudi sredstva za gradnjo »Doma Lovvačkog saveza Hrvatske«. V fondu za gradnjo tega doma je bilo do 31. marca letos zbranih že 167 603 614 din.

-elf-

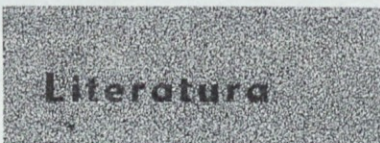
Predavanja o gojitvi in ocenevanju jelenjadi

LZ Kočevje je po sklepu lanskega občnega zbora letos, sicer malo pozno, organizirala predavanja o gojitvi jelenjadi. Ta predavanja so bila nujno potrebna, saj se je pri odstrelu jelenjadi doslej mnogo grešilo. Upajmo, da bodo sadovi teh predavanj vidni že v tekočem lovskem letu.

Za lovce ribniškega bazena, tj. LD Velike Poljane, Dolenja vas in Ribnica, je 8. septembra predaval v Domu JLA v Ribnici tov. Lado Švigelj, upravnik Gojitvenega lovišča »ROG« pri KGP Kočevje, ki je tudi član Komisije za veliko divjad pri LZ Kočevje. Tov. Švigelj, ki ima pri gojitvi divjadi, zlasti jelenjadi in med-

vedov bogate izkušnje, je v dnevornem predavanju podal osnovne kategorizacije in ocenitve jelenjadi v naravi. Za večino lovecev je bilo mnogo stvari novih, ki so pa osnovne važnosti za vsakega lovca, ki lovi jelenjad. Vsi prisotni so bili s predavanjem zelo zadovoljni in so izrazili željo, da bi bilo podobnih predavanj še več.

-že

Tone Svetina: Orlovo gnezdo

V maju letos je pri založbi Lipa v Kopru izšla ta njegova knjiga. Avtor, ki je pred leti izdal svojo prvo knjigo Lovčeva hči, povest s tematiko visokogorskega lova, se nam je to pot predstavil z zbirko 26 lovskih zgodb in črtic na 473 straneh. Od teh so bralcem Lovca nekatere že znane, npr. Spikova sled, ki je v jubilejnem letu LZS izšla v našem glasilu in dobila prvo nagrado, ter Orlovo gnezdo, ki je prevedena tudi v srbohrvaščino in objavljena v zvezni Lovački reviji.

Knjigo je opremil in ilustriral Zvest Apolonio s petimi risbami iz lovskega življenja. Knjiga ima tudi fotografijo avtorja z lova na gamse, na barvnih platnicah pa sliko orlovega gnezda.

Čeprav Slovenci z bogatimi lovskimi tradicijami ne zaostajamo za našimi severnimi sosedi, je naša lovska in planinska literatura še dokaj skromna. Zato se lovci vsake knjige s tega področja upravičeno razveselimo.

Po knjigi Evgena Lovšina, Gorski vodniki v Julijskih Alpah in Lada Šviglja, Medved v Sloveniji, je Orlovo gnezdo tretja knjiga v zadnjih letih, ki nam da slutiti, da smo končno tudi mi krepko zaorali v to ledino.

Svetina je v svojih zgodbah opisal življenje in svet pod Triglavom, v nekaterih zgodbah pa se je pomaknil tudi v ostala naša gorovja in druge slovenske gozde. Kot velik estet, ljubitelj narave, poznavalec življenja živali in izkušen gorski lovec je Svetina svoje prijetno pripovedovanje usmeril na odnose človek-narava-žival. V zgobah je znal posebno strniti in povezati življenje živali v gorah in gozdih z lovskimi doživetji. Pred bralcem zaživi čar umirajoče romantike in idilike življenja v večno lepi dolini Trente, Bohinja in na sončnih vrhovih Triglavskega pogorja. Tu se

srečujemo s klenimi, trdimi ljudmi, lovci, gorskimi vodniki, reševalci, ki jim borba s skopo naravo, snegom in skalovjem kleše neupogljiv značaj. Pod hrapavo zunanostjo se jim skriva mehko, dovzetno srce, ki ga vse življenje oplaja nepokvarjena lepota narave.

Svetina je v svoji knjigi oživel tudi zgodbe, ki so se prenašale iz roda v rod in jih otel pozabi. Vrednost teh zgodb je tudi v tem, da je povezal stvarnost današnjega slovenskega lovstva s tradicijami naših dedov. S tem je prečistil tudi ideološki lik pravega lovca in opredelil njegovo etično vrednost. Lovec je bil med ljudstvom, zlasti v Alpah vedno spoštovana osebnost. Fizične in psihološke vrednosti, ki si jih pridobi človek v borbi z naravnimi silami, so nesporne. Te zgodbe povečujejo zavest človeka ob stiku z lepoto in elementarnostjo narave, ki s svojo prabitnostjo uravnoveša človeška stremjenja. Planincu, predvsem pa lovcu vzbujajo branje te knjige nešteto asociacij lastnih občutkov in doživetij v naravi oziroma na lovu. Narava je opisana v vseh letnih časih v vsej čudoviti mavrici barv in harmoniji mrtvega in živega sveta, ki vzbujajo v človeku željo po odihui v tem svojstvenem življenjskem okolju.

Kot poseben problem srečujemo v teh zgodbah tragiko smrti, ki ji je po zakonu narave vse zapisano. Vrednost zgodb v tej zbirki lahko ocenjujemo tudi z lovske strokovnega stališča. Lovci, zlasti mladi, se bodo pri branju na prijeten način seznanjali z dogajanjem v živalskem svetu, z načini in etiko lova. Morebiti nekoliko moti ponavljanje podobnih lovskih motivov v raznih opisih.

Ko smo v Lovcu brali prve avtorjeve zgodbe, so nam dale slutiti, da se pisatelj na doseženi ravni ne bo ustavil in da ne bo ostal v okviru lovskih zgodb. Medtem namreč, ko je pisal te lovske zgodbe, je že snoval obširen roman o naši ljudski revoluciji. Na Dan vstaje letos je prejel za svoj roman UKANA prvo Kajuhovo nagrado. To je lep uspeh pisatelja, čigar pero je steklo prav v našem glasilu.

Ivan Fabjan

Darovali so za žrtve potresa v Skopju lovske družine iz LZ Ljubljana: Sentvid pri Stični 15 000 din, Šmarna gora 10 000 din, Stari trg — Lož 10 000 din, Žiri 10 000 din, Rakovnik 10 000 din, Krka 5000 din, Skofljica 5000 din.

Lovska kinologija

Tekma za prehodni lovski rog, združena s tekmo za prvenstvo goničev v delu, bo 16. in 17. novembra 1963 v loviščih LD Ribnica in Sodražica. Za prehodni lovski rog lahko tekmujejo lovske ali kinološke organizacije z ekpami po pet goničev, ki morajo biti vpisani v JRG, za oceno pa se štejejo uspehi prvih štirih. Za prvenstvo posameznikov lahko prijavitelje vsakega v JRG vpisanega goniča. Tekmuje se po pravilniku o ocenjevanju dela goničev. Ekipa in posameznike je treba prijaviti vsaj do 1. novembra t. l. Klubu za goniče v Ljubljani, Župančičeva 9/II.

Klub za goniče

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Kokeršpanjeli:

Bojka Mladinska JRŠK 446 — Rigo JRŠK 431, leglo bo 21. X. 1963. Vzreditelj Erna Seršen, Bištrica 11, pošta Ruše.

Daša Obdravska JRŠK 295 — Candy RC/4573 Ente nazionale della cinofila Italiana, leglo je bilo 9. IX. 1963. Vzreditelj Radovan Koroša, Koper, Nazorjev trg 5.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Senta JRPki 2770 — Cigo JRPki 2819 bil na tekmi, leglo je bilo 20. VII. 1963. Vzreditelj Srečo Gojčič, Miklavž 22, pošta Hoče.

Rija Bratonska JRPki 1325 bila na tekmi — Lord Polanski JRPki 1972 bil na tekmi, leglo je bilo 22. IX. 1963. Vzreditelj Jakob Seršen, Banovci 15, pošta Veržej.

Astra JRPki 2512 — Ali JRPki 2040 bil na tekmi, leglo je bilo 21. IX. 1963. Vzreditelj Lovska zveza Celje.

Lovski terierji:

Magna Travnogorska JRLT 1917 — Teri JRLT 1913, leglo je bilo 30. VIII. 1963. Vzreditelj Maks Konečnik, Crneče 4, pošta Dravograd.

Braki jazbečarji:

Aga JRBj 1108 — Blisk JRBj 1162 bil na tekmi, leglo je bilo 5. IX. 1963. Vzreditelj Jože Kodrič, Dol 4, pošta Podbočje.

Spomladanski pregled psov ptičarjev v Klečah pri Ljubljani — 1963

Foto C. Pogačar

Biba JRBj 1350 — Bruno JRBj 1378, leglo je bilo 9. IX. 1963. Vzreditelj Peter Kusterle, Blejska Dobrava 22.

Kratkodlaki istrski goniči:

Pridna Ribniška JRGki 3644 — Bar JRGki 2864, leglo bo 4. X. 1963. Vzreditelj Lovska družina Ribnica na Dolenjskem.

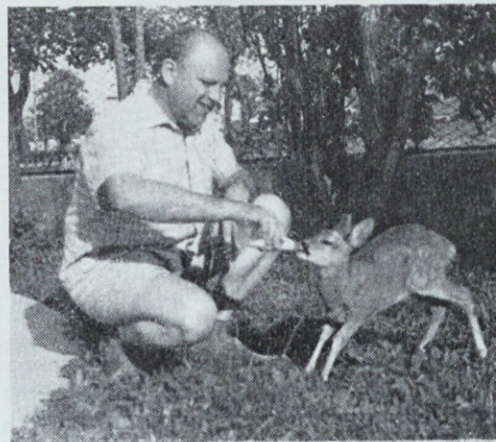
Posavski goniči:

Ada JRGp 2633 — Cic JRGp 2502 bil na tekmi, leglo je bilo 24. VII. 1963. Vzreditelj Jože Veteršek, Potoška vas, pošta Zagorje ob Savi.

Prijavljena in zaščitena psarna

»NEGOVSKA« za nemške ptičarje. Lastnik Henrik Rajšp, Navsova št. 19, pošta Apače.

Kinološka zveza Slovenije

Franc Bittner 50-letnik, predsednik LZ Postojna, za delo v lovskih organizacijah odlikovan z Znakom za zasluge in z Redom za lovske zasluge II. stopnje, lovec od mladih nog. Jubilantu iskreno čestitajo lovski prijatelji!

Jubilanti

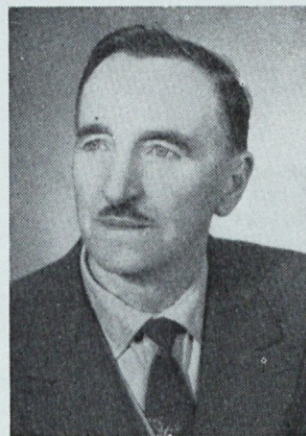
Francu Podržaju, članu LD Tabor, staremu izkušenemu lovcu »Amerikancu« iskreno čestitamo k njegovi **72-letnici** in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let!

Člani LD Tabor
pri Grosupljem

Viktor Hrovatin 70-letnik, član Lovske družine Vipava. Vedri in zvesti lovski tovariš, večletni gospodar družine, pol stoletja ljubitelj in gojitelj divjadi.

Želimo mu, da bi še dolgo let sejal lovske med nami.

Člani Lovske družine Vipava

Anton Koderman 65-letnik, član LD Šmarna gora, od mladih nog lovec, vzgleden lovski čuvaj,

iskren in požrtvovalen lovski tovariš, je stopil v pokoj. Odlikovancu za lovske zasluge želimo ob tej priložnosti še mnogo let zdravja in lovskega udejstvovanja! Člani LD Šmarna gora

Dr. Tone Furlan 60-letnik, član in starešina LD Novo mesto. Po osvoboditvi je bil do 1952 predsednik LZ Novo mesto. Za svoje 33-letno delo in udejstvovanje v lovstvu je bil tudi odlikovan za lovske zasluge in uživa splošen ugled kot zobozdravnik-specialist in posebej še med lovci kot požrtvovalen, vzgleden lovski tovariš in delavec. Spoštovanemu tovarišu čestitamo k življenjskemu jubileju in mu želimo še mnogo let zadovoljstva in plodnega sodelovanja v vrstah zelene bratovščine! Člani LD Novo mesto

Jožetu Jamnikarju, vestnemu blagajniku LD »Log« pri Grobelnem in dobremu lovskemu tovarišu za njegovo **70-letnico** čestitamo in kličemo — še na mnoga leta!

Člani LD »Log« pri Grobelnem

France Anžin-Silvo 50-letnik, član LD Šmarna gora, že deset let njen zaslužni starešina, večletni član odbora LZ Ljubljana, odlikovan z Znakom za zasluge, Redom za lovske zasluge II. stopnje ter Ordenom dela. V vrste narodno osvobodilne vojske je vstopil že 1942 in je še sedaj vsestransko delaven, predvsem za dvig našega lovstva.

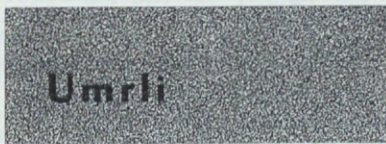

Vzglednemu lovskemu tovarišu iskreno čestitamo ob življenjskem jubileju in mu želimo vso srečo in zadovoljstvo še mnogo let, posebej v krogu lovskega tovarišev.

Lovci LD Šmarna gora

Oskar Kölnar 65-letnik, član LD Šmarna gora in bivši njen večletni blagajnik, odlikovan za lovske zasluge. K jubileju želimo spoštovanemu tovarišu še mnogo lovskega razvedrila!

Člani LD Šmarna gora

Vlada Porekarja ni več

Zahrbtna bolezen je iztrgala iz naših vrst dolgoletnega starešino LD Ljutomer. Predlanskim smo mu k njegovi 65-letnici, ki jo je praznoval 6. julija 1961, želeli še mnogo zdravih let in da bi še dolgo ostal naš zvesti učitelj in gojitelj mladega lovskega rodu.

Na državni praznik 22. julija letos smo se lovci v Mariboru ob grobu z zeleno vejico poslavljali od uglednega tovariša, lovca ter plemenitega prosvetnega delavca.

Doma je bil iz Huma pri Ormožu, v srcu Ormožko-ljutomerskih gor. Poučeval je v Ormožu, dolga leta v Vuzenici na Koroškem in zadnja leta v Ljutomeru, kjer je tudi živel z družino. Kot zaveden Slovenec je bil član Majstrovih borcev. Boril se je že takrat proti germanizaciji. Tudi v drugi vojni ga je okupator preganjal in ga odselil v Srbijo. Vrnil se je in se aktivno vključil v izgradnjo nove socialistične družbe.

Vlado je bil član ObLO, v mnogih društvi predsednik ali član odbora. Za vsa humana in bogata dela je bil odlikovan z raznimi visokimi odlikovanji.

Bil nam je najboljši prijatelj in lovski tovariš, ki je iskreno in odkrito izražal svoje misli in se v lovski družbi najbolje počutil.

Vedno smo ga z veseljem pričakovali na lovu, ker je vsakokrat s svojim prirojenim humorjem in šegavo vedrino doprinesel največji delež k skupnemu prijetnemu razpoloženju.

Pogrešali ga bomo kot človeka, tovariša, lovca, učitelja in športnika. Njegova zapuščina pa nam bo svetel zgled.

Slava Vladu Porekarju!

LD Ljutomer — J. I.

Rudi Gruden, član LD Tabor in njen vestni in požrtvovalni gospodar je 60 let star nenadoma umrl. Vzornemu lovskemu tovarišu trajen in časten spomin!

LD Tabor pri Grosupljem

Jože Rešek iz Kamne gorice, član LD Kropa, skoraj pol stoletja lovec, borec za narodno osvoboditev, je v starosti 64 let umrl.